

**”NO ITSEASIASSA TURVAKIELTO ON
VAIKUTTANUT AIKA MONEEN ASIAAN
MITÄ EI OLE OSANNUT OLLENKAAN
ODOTTAA.”**

Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään

Ammattikorkeakoulu opinnäytetyö

Sosionomi (AMK)

Syksy 2023

Inga Helander

Sosionomi AMK

Tekijä Inga Helander

Työn nimi ”No itseasiassa turvakielto on vaikuttanut aika moneen asiaan mitä ei ole osannut ollenkaan odottaa.” Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään

Ohjaaja Jana Vyborna-Turunen

Tiivistelmä

Vuosi 2023

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, millaisia vaikutuksia turvakiellon ottamisella on sosiaalialan ammattilaisten elämään. Turvakiellolla voi rajoittaa henkilötietojen luovutusta väestötietojärjestelmästä. Opinnäytetyö toteutettiin yhteistyössä Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n kanssa. Turvakielto on osa turvakodeissa tehtävää asiakastyötä, ja työntekijöillä voi työnsä luonteen vuoksi olla tarve henkilötietojen suojaamiseen. Kiellon vaikutuksista hakijan arkielämään ei kuitenkaan ole selkeää ja luotettavaa tietolähdettä, jotta henkilökunta voisi vastata asiakkaiden esittämiin kysymyksiin. Tiedon puutteen vuoksi on vaikea objektiivisesti vertailla turvakiellon hyötyjä ja haittoja työntekijän henkilökohtaisen ratkaisun tukena tai antaa luotettavaa tietoa asiakkaille turvakiellon vaikutuksista. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen päätöksen teon tueksi, siitä, onko turvakiellon hakeminen hyödyllistä ja kuinka paljon se tuo rajoituksia elämään. Opinnäytetyö oli sekä toiminnallinen ja tutkimuksellinen.

Tietoperusta koostui Digi- ja väestötietoviraston asiantuntijahaastattelusta, turvakiellon lakipohjasta, turvakiellon tarkoituksesta sekä sen riittävydestä yksinään turvaamaan henkilötietoja. Sosiaalialan ammattilaisuutta tarkastellaan opinnäytetyössä asiantuntijuuden ja ammattitaidon termien näkökulmasta, minkä lisäksi avataan tähän liittyvää etiikkaa. Aineisto kerättiin haastatteleamalla Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n työntekijöitä sekä Sosionomien uraverkosto -Facebook ryhmästä rekrytoituja ihmisiä. Haastatteluja tehtiin yhteensä kahdeksan ja aineisto analysoitiin sisällön analyysillä. Sanatarkan litteroinnin jälkeen aineisto luokiteltiin ylä- ja alaluokkiin. Yläluokkia muodostui kuusi: koettu turva, vaikutukset talouteen, vaikutukset palveluissa asioimiseen, vaikutukset muuhun vapaa-aikaan, vaikutukset perheeseen ja läheisiin sekä vaikutukset työhön ja opiskeluun.

Turvakiellon vaikutuksia sosiaalialan ammattilaisen elämään löytyi aineistosta yhteensä 101, joista luokittelun avulla muodostui 44 erilaista vaikutusta. Eniten turvakielto vaikutti sosiaalialan ammattilaisten palveluissa asiointiin ja muuhun vapaa-aikaan. Vähiten taas perheisiin ja läheisiin sekä työhön ja opiskeluun. Kuvauksia turvakiellosta koetusta turvasta tuli aineistosta esille 11, joista viisi kertoi siitä, ettei turvakielto ollut tuonut sellaista turvaa, jota kiellon ottaja oli ajatellut. Loput kuusi kuvausta taas kertoi siitä, että koettu turva oli vastannut tai ylittänyt odotukset turvakiellosta. Tietoperustan luominen oli haastavaa, sillä aiheesta ei löytynyt yhtään aikaisempaa tutkimusta. Siksi aihetta on tarpeen tutkia lisää. Tutkimusta kaivataan erityisesti tavallisten kansalaisten näkökulmasta niin, että tulokset saatetaan heille saavutettavaan muotoon. Opinnäytetyönä tehdyn tutkimuksen voisi liittää osaksi perehdytyskansiota, jotta koko henkilökunnalla on ajankohtaista tietoa turvakiellosta niillä aloilla, joissa turvakielto liittyy päivittäiseen asiakastyöhön. Tutkimuksen tulosten pohjalta luotiin tulostettava esite asiakastyön tueksi.

Avainsanat turvakielto, sosiaalialan ammattilainen, vaikutus

Sivut 64 sivua ja liitteitä 12 sivua

Bachelor of Social Services

Author Inga Helander

Subject "Well the non-disclosure has affected in quite a few things that I had not expected at all." Effects of non-disclosure on the life of social work professionals

Supervisors Jana Vyborna-Turunen

Abstract

Year 2023

The non-disclosure for personal safety reasons can be used to restrict the disclosure of personal data from the Population Information System. The purpose of the thesis was to establish what kind of effects it has on the lives of social work professionals. The non-disclosure is part of the daily customer work in the shelter for victims of intimate partner violence and employees may feel the need to protect personal data due to the nature of their work. This thesis was carried out in collaboration with Tampere ensi- ja turvakoti ry. There is not enough reliable information about the effects of the non-disclosure for the staff to answer the customers' questions. Due to the lack of information, it is difficult to objectively compare the pros and cons of non-disclosure to support an employee's personal decision. The aim of the thesis was to produce information on the effects of non-disclosure to support social work professionals' decision-making. The thesis was both practice-based and research-based.

The knowledge base consists of an expert interview with the Digital and Population Data Services Agency, the legal basis of non-disclosure for personal safety reasons, the meaning of non-disclosure and its adequacy in safeguarding personal data. The term social work professional is approached through the terms of expertise and professionalism, in addition to which, ethics related to social work professionalism is discussed. The research material was gathered by interviewing the employees of Tampere mother and child home and shelter and people recruited from a Facebook group called Sosionomien uraverkosto. A total of eight interviews were conducted and the research data were analyzed using content analysis. After a verbatim transcription, the research material was categorized into superclasses and subclasses. There were six superclasses: perceived security, effects on people's economy, effects on being a client in different services, effects on other free time, effects on family and close relationships and the effects on work and studies.

A total of 101 effects were found in the data, of which 44 different effects were formed through categorization. The non-disclosure order had the greatest impact on the usage of services and other leisure time, and least to families and loved ones, as well as work and studies. A total of 11 descriptions of the perceived safety of non-disclosure were revealed, five of which indicated that the non-disclosure order had not provided the kind of safety that the taker had intended. The remaining six descriptions indicated that the perceived safety had met or exceeded the expectations of non-disclosure for personal safety reasons. Creating a knowledge base was challenging because there were no prior studies. Therefore, it is important to study the topic further. Research is particularly needed from the perspective of ordinary citizens. The thesis results could be included as a part of the induction folder so that the entire staff has up-to-date information on non-disclosure for personal safety in the fields where non-disclosure is part of daily client work. Based on the results, a printable brochure was created to be used in client work.

Keywords non-disclosure for personal safety reasons, a social work professional, effect

Pages 64 pages and appendices 12 pages

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Yhteistyö Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n ja Digi- ja väestötietoviraston kanssa	3
3	Opinnäytetyön tietoperusta ja aiemmat kuvaukset aiheesta	4
3.1	Turvakielto ja sen hakeminen.....	5
3.1.1	Ketkä saavat tarkastella turvakiellon alaista tietoa?	7
3.1.2	Aiempia kuvauksia turvakiellon vaikutuksista elämään	9
3.2	Sosiaalialan ammattilaisuus	10
3.2.1	Ammattipätevyyden myöntäminen ja valvonta	11
3.2.2	Sosiaalialan ammattihenkilön eettisen ohjeet	12
4	Tutkimuksen toteuttaminen	13
4.1	Opinnäytetyön tavoite ja tutkimustehtävä	13
4.2	Aineistonkeruu teemahaastattelulla sosiaalialan ammattilaisilta	14
4.3	Aineiston analyysi luokittelun avulla	17
4.4	Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja kestävyys.....	17
5	Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään	19
5.1	Vaikutukset vapaa-aikaan	20
5.1.1	Vaikutukset talouteen	20
5.1.2	Vaikutukset palveluissa asiointiin.....	22
5.1.3	Muut vaikutukset kuten varovaisuus, salaaminen ja selittely.....	26
5.2	Vaikutukset perheeseen ja muihin läheisiin.....	29
5.3	Vaikutukset työhön ja opiskeluun	29
5.4	Turvakiellon tuoma koettu turva	31
5.5	Turvakielto ei yksin riitä salaamaan henkilötietoja	33
5.6	Esite turvakiellon vaikutuksista.....	35
6	Johtopäätökset ja pohdinta	39
	Lähteet	44

Kuvat ja taulukot

Kuva 1. Hyvinvoinnin osa-alueet Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan.	16
Kuva 2. Tutkimuksen tuloksista tehdyn esitteen ulkoasu.....	36

Kuva 3. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään jaoteltuna prosenteiksi kaikista vaikutuksista.	39
Taulukko 1. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen talouteen.....	20
Taulukko 2. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen palveluissa asiointiin.....	22
Taulukko 3. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen muuhun vapaa-aikaan.....	26
Taulukko 4. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen perheeseen ja läheisiin.....	29
Taulukko 5. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen työhön ja opiskeluun.....	30

Liitteet

- Liite 1. Saatekirje
- Liite 2. Esite turvakiellon vaikutuksista
- Liite 3. Aineistonhallinta suunnitelma

1 Johdanto

Nyrkkisääntö-kampanja hoitotyössä esiintyvää väkivaltaa vastaan aloitettiin Tehyn toimesta lokakuussa 2023. Aula Research yhtiön teettämän kyselyn mukaan henkinen ja fyysinen väkivalta on arkipäivää sosiaalialan ammattilaisten työssä. 4 023 ammattilaisesta 69 % oli kokenut fyysisen väkivallan uhkaa tai tekoja. Neljäsosa oli saanut tappouhkauksen töissä ollessaan. Vastaajista 9 %:a oli uhattu teräaseella tai 3 %:a ampuma-aseella. Kenenkään ei pitäisi joutua alttiiksi väkivallalle työssään, mutta etenkin nuoriin kohdistuva väkivalta hätkähdyttää. Alle 35-vuotiaista sosiaalialan työntekijöistä 84 % oli kokenut työssään väkivaltaa tai sen uhkaa. (Tehy, n.d., 2021) Talentia on tehnyt vastaavat selvityksen, jonka mukaan joka viides sosiaalialan korkeakoulutettu on kokenut työssään väkivaltaa tai sen uhkaa. Yleisintä oli sanallinen asiaton kohtelu, jonka kohteena joka kolmas työntekijä oli pari kertaa kuukaudessa ja joka kuudes viikoittain. Joka kymmenettä oli lyöty nyrkillä tai teräaseella tai heitetty esineillä. Sosiaalialan työntekijät tekevät harvoin väkivaltakokemuksistaan rikosilmoitusta, vaikka se olisi tilanteissa aiheellista. (Talentia, 2016) Sosiaali- ja terveysalalla tarvitaan asennemuutosta, ja siellä tapahtuvaan väkivaltaan tulee asennoitua samalla vakavuudella kuin muuhun väkivaltaan.

Turvakielto on henkilötietojen luovutuskielto, jolla rajoitetaan osoitetietojen luovuttamista väestötietojärjestelmästä ja Traficomien ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä (Digi- ja väestötietovirasto, n.d.-a). Luotettavaa ja kattavaa koontia turvakiellon ottamisen vaikutuksista ihmisen arkeen ei vielä ole. Aiheesta löytyi joitakin lehtikirjoituksia aikakauslehdissä kuten esimerkiksi Kodin Kuvalehdessä (Majaniemi, 2016, ss.40–45), ja aihe näkyi myös erilaisilla internetin keskustelualustoilla. Opinnäytetyönä tehty tutkimukseni tuottaa yhteiskunnallisesti arvokasta tietoa, jota voidaan käyttää ammattilaisten suojaamiseksi ja turvakieltoon liittyvässä asiakasneuvonnassa. Turvakiellon vaikutuksista tulisikin olla enemmän tietoa, jotta sosiaalialan ammattilaiset voisivat tarvittaessa suositella sitä asiakkailleen ja miettiä sen ottamista oman yksityiselämänsä suojaamiseksi. Opinnäytetyössäni kartoitetaan turvakiellon vaikutuksia sosiaalialan ammattilaisen arkeen.

Opintojen aikana sain mahdollisuuden tutustua turvakotien työhön ensin työharjoittelujaksolla ja sen jälkeen työsuhteessa kriisi- ja väkivaltatyöntekijän sijaisena. Asiakkaiden hankalien perhetilanteiden vuoksi heille voitiin suositella turvakieltoa tietämättä kuitenkaan ihan tarkkaan, mihin asioihin se vaikuttaa hakijan arkielämässä. Kiinnostuin aiheesta etsiessäni tietoa turvakiellon vaikutuksista. Ainut luotettavalta tuntuva lähde oli Digi- ja väestötietoviraston sivulla oleva esittely turvakiellosta. Muut lähteet viittasivat tähän tai lakiin

väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalvelusta (661/ 2009). Miksi aiheesta on niin vähän kokemustietoa ja tutkimusta tarjolla, vaikka se erikseen Suomen lainsäädännössä määritellään ja on tarkoitettu kansalaisten turvallisuuden parantamiseksi?

Opinnäytetyössä avataan turvakiellon lakipohjaa sekä sitä, mikä turvakielto oikeastaan on ja riittääkö se yksinään turvaamaan henkilötietoja. Sosiaalialan ammattilaisuutta lähestytään asiantuntijuuden ja ammattitaidon termien kautta, minkä lisäksi kuvataan sosiaalialan ammattilaisuuteen liittyvää etiikkaa. Tavoitteena on tuottaa tietoa turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen päätöksen teon tueksi, siitä, onko turvakiellon hakeminen hyödyllistä ja kuinka paljon se tuo rajoituksia elämään. Turvakielto on myös monen asiakkaan elämässä tarpeellinen ja olisi hyvä, jos henkilökunta voisi antaa siitä ajankohtaista ja yhdenvertaista tietoa, riippumatta siitä onko heillä itsellään kokemuksia turvakiellosta. Tietoa turvakiellon vaikutuksista tulee levittää mahdollisimman laajasti, jotta myös palveluilla, jossa se ei ole osa arkipäiväisiä käytäntöjä, tietävät miten turvakielto vaikuttaa asiakkaan kanssa asiointiin. Lisäksi tieto turvakiellon vaikutuksista auttaa sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia havainnoimaan asiakkaan mahdollisen turvakiellon ja kannustamaan asiakasta tuomaan sen aktiivisesti esille. Näin turvakiellon alaisen ihmisen vastuuta asian esiintuomisesta voitaisiin helpottaa.

Opinnäytetyössä kerätään tietoa turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen elämään tutkimalla sosiaalialan ammattilaisista koostuvaa valkoitua otosta kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmin. Aineisto kerätään puolistrukturoidulla teemahaastattelulla Tampereen ensi- ja turvakodin työntekijöiden sekä Sosionomien uraverkosto -Facebook-ryhmästä rekrytoitujen henkilöiden asiantuntijahaastatteluilta. Tutkimuksen tuloksista yhdistettynä verkkolähteisiin laaditaan saavutettava esite turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen arkeen.

2 Yhteistyö Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n ja Digi- ja väestötietoviraston kanssa

Keskustelin opinnäytetyön aiheesta Tampereen ensi- ja turvakodin Hämeenkadun yksikön vastaavan sosiaalityöntekijän kanssa, joka oli myös kohdannut saman ongelman työssään. Turvakiellosta ei ollut saatavilla tarvittavaa tietoa, jotta sitä voitaisiin suositella henkilökunnalle ja tarvittaessa myös asiakkaille. Päädyimme tekemään opinnäytetyön yhteistyössä, sillä turvakielto on monen asiakkaan elämässä tarpeellinen ja olisi hyvä, jos henkilökunta voisi antaa siitä ajankohtaista ja yhdenvertaista tietoa, riippumatta siitä onko heillä itsellään kokemuksia turvakiellosta. Lisäksi turvakodissa tehtävän työn luonteen vuoksi, jotkut työntekijät haluavat turvata yksityisyytensä turvakiellon avulla.

Opinnäytetyön työelämäkumppanina siis on Tampereen ensi- ja turvakoti ry. Yhdistys toimii lapsiperheiden parhaaksi ja sisältää kansalaistoimintaa sekä palvelutuotantoa (Tampereen ensi- ja turvakoti ry, n.d.-a). Toiminta ei rajoitu kuitenkaan vain lapsiperheisiin. Yhdistyksen tarjoamat palvelut jakautuvat kriisi- ja väkivaltatyön palveluihin, vauva- ja lapsiperheiden palveluihin sekä ikäihmisten palveluihin. Kriisi- ja väkivaltatyön palveluihin kuuluva Aggredi Pirkanmaa tarjoaa keskustelutukea kodin ulkopuolisen väkivallan tekijöille ja henkilöille, jotka pohtivat omaa väkivaltaisuuttaan. Kriisi- ja väkivaltatyöhön kuuluu myös turvakodit, joita Tampereella on kaksi. Turvakotiin voi tulla kaikki lähisuhdeväkivaltaa tai sen uhkaa kokeneet henkilöt turvaan hankalaa tilannetta ja akuuttia väkivallan uhkaa. (Tampereen ensi- ja turvakoti ry, n.d.-b.) Perhekulma Puhurissa tarjotaan väkivaltatyötä kaikille osapuolille silloin kun perheessä on riitaisuutta, väkivaltaa tai sen uhkaa (Tampereen ensi- ja turvakoti ry, n.d.-c.). Ikä-ihmisiä palvelee Petsamokodissa, jossa tarjotaan turvallista elämää 22-paikkaisessa palvelutalossa, 14-paikkaisessa ryhmäkodissa saa ympärivuorokautista hoitoa ja tarjolla on myös päivätoimintaa kotonaan vielä asuville ikäihmisille (Tampereen ensi- ja turvakoti ry, n.d.-b.).

Vauva- ja lapsiperheiden palvelut koostuvat doulatoiminnasta, jossa äitiä tuetaan synnytyksessä. Sekä ensikodista, jossa asiakas saa tukea raskaus- ja vauva-aikaan asuessaan kotona tai laitospaikassa ensikodissa. Mieskaveritoiminnassa aikuiset miehet ovat yksin lastaan kasvattavien äitien kavereina, jos lapsilla ei ole yhteyttä omaan isäänsä tai muihin miehiin. Perhetuvissa taas järjestetään päivittäin lapsilähtöistä toimintaa perheille. Päiväryhmä Pikku-Miinassa keskitytään alle 2-vuotiaiden lasten ja heidän vanhempien vuorovaikutuksensa tukemiseen ja koko perheen voimavarojen löytymiseen. Siellä asiakas voi myös saada vertaistukea tilanteeseensa. Uniohjauksessa tuetaan vauva- ja

pikkulapsiperheitä uuden rytmin löytämiseen ja perheen jaksamiseen. (Tampereen ensi- ja turvakoti ry, n.d.-b.) Tampereen ensi- ja turvakoti onkin monialainen yleishyödyllinen yhdistys, joka täydentää monipuolisesti hyvinvointialueen palveluita.

Otin yhteyttä Digi- ja Väestötieto virastoon (DVV), sillä tietopohjaa kootessani tuntui siltä, että mieleeni nousee enemmän kysymyksiä, kun saatuja vastauksia. Sain mahdollisuuden haastatella kahta DVV:n asiantuntijaa tietopohjani tueksi. Olen hyödyntänyt asiantuntijoiden haastattelua tarvittaessa tietoperustan kohdissa, joissa ei ole löytynyt tarpeeksi luotettavaa lähdettä tai joista on saatavilla vain hyvin suppeasti tietoa. Lisäksi työni yhtenä tavoitteena oli tuottaa tietoa, minkä saatavuutta on mahdollisuus lisätä. Mielestäni yhteistyö Digi- ja väestötieto viraston kanssa loi tähän hyvän mahdollisuuden.

DVV:n tarkoituksena on edistää yhteiskunnan digitalisaatiota, turvata tietojen saatavuutta ja tarjota erilaisia palveluita asiakkaiden erilaisiin elämäntapahtumiin. Viraston tehtäviin kuuluu esimerkiksi siviilivihkimiset, nimen- ja osoitteen muutokset ja edunvalvonta-asiat. Lisäksi DVV kehittää ja ylläpitää keskitettyjä sähköisen asiointin tukipalveluita, joita ovat esimerkiksi Suomi.fi-verkkopalvelu, sähköiset viranomaisviestit (Suomi.fi-viestit) sekä valtuuttaminen toisen puolesta asiointiin (Suomi.fi-valtuudet). DVV on osaltaan suunnannäyttävä, yhteiskunnan uudistaja ja ihmisten tukija, kun he asioivat julkisen hallinnon kanssa. Heidän toimintansa perustuu asetettuihin arvoihin, joihin kuuluu rohkeus, arvostus ja luottamus. He tekevätkin työssään ennakkoluulottomia ratkaisuja ja asiantuntijoita kannustetaan itseohjautuvuuteen. Kaikkea toimintaa ohjaa myös keskinäinen luottamus ja jatkuva halu kehittyä refleктоimalla omaa toimintaa aktiivisesti. (Digi- ja väestötietovirasto, n.d.-b)

3 Opinnäytetyön tietoperusta ja aiemmat kuvaukset aiheesta

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu turvakiellon lakipohjasta sekä siitä, mikä turvakiello oikeastaan on ja riittääkö se yksinään turvaamaan henkilötietoja. Turvakiellosta ei löytynyt yhtään aiempaa aiheen kannalta relevanttia tutkimusta, joten olen valinnut tietoperustaan aiempia kuvauksia turvakiellon vaikutuksista arkeen. Ensimmäinen on henkilöhaastattelu, jossa turvakiellon ottanut henkilö kertoo elämästään ja toinen on Edilexin uutinen siitä, miten turvakiello on vaikuttanut julkisen palvelun laskutukseen. Sosiaalialan ammattilaisuutta lähestytään asiantuntijuuden ja ammattitaidon termien kautta, minkä lisäksi avataan sosiaalialan ammattilaisuusteen liittyvää etiikkaa.

3.1 Turvakielto ja sen hakeminen

Turvakielto on tietojen luovutuskielto, jolla rajoitetaan osoitetietojen luovuttamista vain väestötietojärjestelmästä ja Traficom in ylläpitämästä liikenneasioiden rekisteristä.

Esimerkiksi Patentti- ja rekisterihallituksen ylläpitämässä kaupparekisterissä tiedot näkyvät turvakiellosta huolimatta. Lisäksi on hyvä huomioida, että osoitetiedot eivät automaattisesti poistu turvakiellon ottamisen jälkeen muista rekistereistä. Jos osoitetiedot eivät muutu turvakiellon ottamisen jälkeen, voivat ne edelleen näkyä jossain muussa rekisterissä. (Digi- ja väestötietovirasto, n.d.-a) Suomessa ei ole kaikkia viranomaisia yleisesti velvoittavaa turvakieltorekisteriä (Ruuhonen & Konow, 2014).

Väestötietojärjestelmä on Suomen yleinen valtakunnallinen perustietorekisteri, joka sisältää tiedot henkilöistä, kiinteistöistä, rakennuksista sekä huoneistoista ja hallinnollisista sekä muista vastaavista aluejaoista. Väestötietojärjestelmä koostuu valtakunnallisesta tietojärjestelmästä ja niistä alueellisesti järjestetyissä asiakirja-aineistoista ja muista tietoaineistoista, jotka eivät ole vielä digitaalisessa muodossa. Digi- ja väestötietovirasto (DVV) on rakennettu, jotta Suomessa voidaan tarjota varmennetun sähköisen asioinnin palveluita ja suoritteita, joita tarvitaan yhteiskunnan toimintojen, tietohuollon ja sen jäsenille kuuluvien oikeuksien ja velvollisuuksien mahdollistamiseen, toteuttamiseen ja turvaamiseen. (Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661 / 2009 § 3)

Turvakielto on ensimmäisellä kerralla voimassa viisi vuotta ja sitä voidaan hakemuksella jatkaa siitä vain kaksi vuotta kerrallaan. Jos hakijalla on esittää jokin erityinen syy turvakiellon hakemiseksi, voi turvakielto olla myös kuitenkin voimassa toistaiseksi. (Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661 / 2009 § 36) Turvakiellon alaista tietoa ovat lähtökohtaisesti:

- osoitetiedot, kuten vakinainen tai tilapäinen kotimainen tai ulkomainen osoite sekä postiosoite
- sähköpostiosoite
- vakinainen tai tilapäinen kotipaikkatunnus
- kotikunta tai tilapäinen kotikunta sekä vuodenvaihteen kunta
- kunnan osa-alue
- evankelisluterilainen tai ortodoksinen seurakunta sekä rekisteröity uskollinen yhdyskunta tai sen seurakunta
- vaalitiedot eli äänestyskuntiin ja –paikkoihin liittyvät tiedot

- kiinteistötiedot kuten kiinteistötunnus, 900-ryhmiin kuuluvien olinpaikkatunnus liitettynä kiinteistötunnukseen ja kiinteistöyksikön osoite
- rakennustiedot kuten, rakennustunnus, rakennuslupatunnus, rakennuksen koordinaatit ja rakennuksen sijaintiosoite
- huoneistotiedot kuten huoneistotunnus
vapaa-ajan asunnon sijainnin paljastavat tiedot. (Digi- ja väestötietovirasto, 2021, ss. 10–11)

Turvakieltoa voi hakea maksuttomasti, jos henkilöllä on perusteltu ja ilmeinen syy epäillä omaa tai perheensä terveyden tai turvallisuuden uhkaa. Tällaisia tilanteita ovat esimerkiksi perheväkivalta, oikeudessa todistaminen tai jos olet ammattisi puolesta sellaisessa asemassa, että joudut kokemaan vakavan fyysisen väkivallan uhkaa. Turvakiellon voi hakea se henkilö, jota turvakielto koskee, tai hänen laillinen edustajansa kirjallisesti tai muulla todistettavalla tavalla DVV:n verkkosivuilta tai palvelupisteestä. Turvakieltoa hakiessa sinun tulee perustella, minkälainen uhka sinuun kohdistuu ja kuinka todennäköinen se on. Saadaksesi turvakiellon sinulla täytyy olla uhkaa todentavia asiakirjoja kuten rikosilmoitus, oikeuden päätös tai työnantajan selvitys ammatin aiheuttamasta uhasta. (Suomi.fi, 2020)

Digi- ja väestötietoviraston on selvitettävä turvakiellon hakijalle riittävän yksityiskohtaisesti tiedot turvakiellon välittömistä vaikutuksista ja muista tarpeellisista seikoista.

Turvakieltohakemuksen yhteydessä DVV:n on tarkistettava, että asuuko hakijan kanssa huoneistossa muita henkilöitä. Jos samassa huoneistossa asuu muita, tulee DVV:n kehottaa turvakiellon hakijaa huolehtimaan siitä, että myös muut huoneistossa asuvat hakevat turvakieltoa. Tai ainakin korostetusti kertoa mahdollisista vaikutuksista, jos kyseiset henkilöt eivät hae turvakieltoa. (Digi- ja väestötietovirasto, 2021, s. 8)

Haastattelin etäyhteydellä Microsoft Team –sovelluksen avulla kahta DVV:n asiantuntijaa (henkilökohtainen tiedonanto, 9.10.2023), jotta saan vastaksen niihin kysymyksiin, joihin en löytänyt vastausta tietopohjaa tehdessäni. Haastattelun aikana tuli esille, että välittömistä vaikutuksista kerrotaan hakijalle asiakirjassa, jonka henkilö saa usein joko turvakieltoa hakiessa tai viimeistään myönteisen turvakieltopäätöksen liitteenä. Samalla turvakieltoa hakevalle henkilölle voidaan lähettää tietoa siitä, mitä turvakielto tarkoittaa hakijan yksilöllisessä tilanteessa, jos siinä on jotain erityistä huomioitavaa. Lisäksi turvakielto hakemuksia käsittelevät asiantuntijat vastaavat tarvittaessa turvakiellon ottaneiden kysymyksiin turvakiellon vaikutuksista. DVV:n asiakkaalle lähetettävässä asiakirjassa kerrotaan, että turvakiellon merkitsemisen jälkeen useat viranomaiset eivät enää saa henkilön osoitetietoja sellaisten järjestelmien kautta, joihin tiedot päivittyvät

väestötietojärjestelmästä. Tämä voi vaikeuttaa asiointia muun muassa terveyskeskuksissa, neuvoloissa ja kouluissa. Turvakielto estää joukkotarkastuskutsujen lähettämisen, joten henkilön täytyy hakeutua niihin itse näin halutessaan. Koosteessa mainitaan myös, että osoitetietoja ei luovuteta yrityksille, joka voi vaikeuttaa esimerkiksi lainan tai rahoituksen saamista, puhelinliittymän hankkimista ja nettisopimuksen tekemistä. Myös kaikki antamasi Suomi.fi-valtuudet päättyvät, kun sinulle merkitään turvakielto tai sitä jatketaan. Valtuutuksilla on merkitystä, koska huoltajat eivät voi katsella lapsensa terveystietoja Omakannassa, jos lapsella on turvakielto. Tarpeeksi hyvän suojan takaamiseksi turvakielto kuitenkin suositellaan ottamaan jokaiselle perheenjäsenelle.

Turvakieltoa hakevalle henkilölle on annettava mahdollisuus ilmoittaa sellainen yhteysosoite, jonka voi luovuttaa tarvittaessa turvakiellosta huolimatta (Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661 / 2009 § 36). Turvakiellon voi tarvittaessa myös mitätöidä. Turvakielto poistetaan Suomi.fi-verkkopalvelun henkilötiedot-sivulla. Jos turvakieltoa ei voi poistaa jostakin syystä sähköisesti, voi asioida DVV:n palvelupisteessä tai pyytää turvakiellon poistamista sähköpostitse tai kirjeitse postin kautta. Verkkopalvelussa tehty turvakiellon poisto tulee voimaan yleensä muutaman arkipäivän kuluessa. (Digi- ja väestötietovirasto, n.d.-a) Jos turvakiellon omaava henkilö kuolee, turvakiellon voimassaolo jää pysyväksi (Digi- ja väestötietovirasto, 2021, s. 9). Turvakiellon tietojen luovutusta rajoittava vaikutus päättyy, kun henkilön kuolemasta on kulunut 50 vuotta tai jos tästä ei ole tietoa niin, kun hänen edellinen merkintänsä väestötieto järjestelmään on tehty 100 vuotta sitten (Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661 / 2009 § 45).

3.1.1 Ketkä saavat tarkastella turvakiellon alaista tietoa?

Yhteystiedot voidaan luovuttaa vain sellaiselle viranomaiselle, jolla on lakiin perustuva oikeus tietojen tarkasteluun, ja tietoja saa katoa vain hoitaakseen henkilön oikeutta tai velvollisuutta koskevaa tehtävää tai häneen liittyvän toimenpiteen tai toimeksiannon hoitamiseen (Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661 / 2009 § 36). Kysyin Digi- ja väestötietoviraston (DVV) asiantuntijahaastattelussa (Henkilökohtainen tiedonanto, 9.10.2023), onko olemassa listaa näistä viranomaisista, joilla on lakiin perustuva oikeus käsitellä tai tarkastella turvakiellon alaisia tietoja. Asiantuntijan mukaan kukaan viranomainen ei automaattisesti saa käsitellä turvakiellon alaista tietoa vaan oikeus perustuu hakemusmenettelyyn. Jotkut organisaatiot, jotka täyttävät lain määräämät edellytykset, ovat hakemuksen jälkeen saaneet turvakielto oikeuden ja näin saavat tarkastella turvakiellon alaista tietoa.

Saadakseen turvakiellon alaista tietoa sitä pyytävän viranomaisen on annettava yksityiskohtainen selvitys saatavan tiedon käsittelystä ja suojauksesta toiminnassaan ja tietojärjestelmässään DVV:lle. Yksittäisissä tietojen luovutuksissa DVV harkitsee tapauskohtaisesti sitä, millainen selvitys tietojen luovutukseen riittää. Massamuotoisessa tietojenluovutuksessa kirjallisessa selvityksessä tulee tulla ilmi missä käyttötarkoituksissa ja minkälaisissa tehtävissä turvakiellon alaista tietoa tarvitaan, kuka organisaatiossa on pätevä päättämään näistä oikeuksista, miten varmistetaan luovutettujen tietojen hallinnollinen ja fyysinen turvallisuus sekä henkilöstä-, tietoliikenne-, ohjelmisto- tietoineisto-, käyttö- ja laitteisto turvallisuus. Lisäksi selvityksessä on kerrottava miten turvakiellon alaisen tiedon käytön seuranta ja valvonta toteutetaan organisaatiossa toiminnallisesti ja teknisesti sekä siinä on tultava esille lakiin perustuva mahdollisuus turvakiellon alaisten tietojen edelleen luovuttamiseen. (Digi- ja väestötietovirasto, 2021, ss. 15–16)

Laissa viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) säädetään siten, että viranomainen voi antaa tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta vain jos, tiedon antamisesta tai oikeudesta kyseisen tiedon saamiseen on laissa erikseen säädetty tai sen suostumuksella, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Salassa pidettävän asiakirjan saa luovuttaa toiselle viranomaiselle myös, jos asiakirja on tarpeellinen käsitellessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua, viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksen hakua tai toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian käsittelemiseksi tai se on tarpeellinen kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi. Salassa pidettävää tietoa voi antaa toiselle viranomaiselle myös, jos se on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi. (Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999 § 29) Tällaisia viranomaisia ovat esimerkiksi:

- ulosottoviranomainen. Heillä on oikeus saada turvakiellolla salassa pidettäviä verotusasiakirjoja kuten perunkirjoja (Ruuhonen & Konow, 2014).
- evankelis-luterilainen kirkko tai ortodoksinen kirkko. Heille turvakiellon alaista tietoa voidaan luovuttaa, sillä kirkkokunnilla on viranomaistehtäviä, joiden hoitamiseen voi tarvita kyseisiä tietoja (Vuosaaren seurakunnan virasto, 2022).

Viranomaisen tiedonhakutarpeita voivat olla esimerkiksi asevelvollisuuden suorittaminen, verotus, vaalit, rikollisuuden torjuminen tai esitutkinta, lakisääteisten etuuksien maksatus tai viranomaistehtävien edellyttämä maksujen perintä (Väestörekisterikeskus, 2013, s. 8). Tietojen käsittelyssä on otettava huomioon se, ettei niitä saa antaa sivullisen nähtäväksi tai käsiteltäväksi ja tietoja saa käsitellä vain sellaiset henkilöt, joiden työtehtäviin nimenomaiset tiedot kuuluvat (Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston

varmennepalveluista 661 / 2009 § 37). Vain vakinaisessa tai sitä vastaavassa virkasuhteessa olevalle luotettavaksi todetulle virkamiehelle, voidaan myöntää lupa turvakiellon alaisen tiedon tarkasteluun. Lisäksi tällaisen virkamiehen tehtäviä ja toimintaa on voitava valvoa ja hänen on oltava sellaisessa virassa, että turvakiellon alaisten tietojen käsittely on välttämätöntä. Viranomaisella on aina oltava myös ajantasainen luettelo niistä henkilöistä, jotka saavat käsitellä turvakiellon alaista tietoa. (Väestörekisterikeskus, 2013, s.10) DVV:n asiantuntija kertoi haastattelussa että, luonnollisesti myös turvakiellon alaisella henkilöllä on itsellään oikeus nähdä tai tarkistaa mitä tietoa hänestä on väestörekisterissä (Henkilökohtainen tiedonanto, 9.10.2023).

3.1.2 Aiempia kuvauksia turvakiellon vaikutuksista elämään

Aiemmin hankitun luotettavan tutkimustiedon löytäminen opinnäytetyön aiheesta oli koko opinnäytetyö prosessin haastavin osuus sen vähyyden vuoksi. Samaan aikaan se korosti opinnäytetyönä tehtävän tutkimuksen tärkeyttä, koska aiempaa tutkimusta aiheesta ei löytynyt. Olen valinnut kuitenkin tietopohjaan yhden turvakiellon alaisen henkilön henkilöhaastattelun, sillä siinä tuli laajasti esille turvakiellon vaikutuksia haastateltavan elämään. Toiseksi olen valinnut apulaisoikeusasiamiehen kannanoton turvakieltoasiakkaiden laskutukseen ja maksun perintään, sillä henkilökohtaisen talouden hallinta on niin iso jokaisen ihmisen elämää ja hyvinvointia.

Suomen kuvalehdessä Majaniemen kirjoittamassa (2016, ss. 40–45) artikkelissa Heidi (nimi muutettu) kertoo omasta kokemuksestaan osoitetietojen salaamisesta. Hän kuvaa osoitetietojen salaamista työlääksi ja isosta työstä huolimatta henkilötiedot päätyivät väkivaltaiselle entiselle kumppanille lastensuojelun tai yhteisten tuttuja kautta. Turvakiellon ottamisen jälkeen hänen tietonsa eivät enää vuotaneet entiselle kumppanille, mutta elämästä tuli hankalampaa. Heidi kertoo, että hän ei voinut enää asioida Kelan konttorissa, postit tulivat hänelle maistraatista muutaman päivän viiveellä eikä hän voi käyttää aktiivisesti sosiaalista mediaa. Hän julkaisee sinne sisältöä vain hyvin harkitusti, koska esimerkiksi kuvien metatiedoissa voi olla paikannustietoa. Heidi on joutunut ottamaan turvakiellon myös lapselleen, jotta koulussa kukaan ei kerro mahdollisille utelijoille lapsen olevan kyseisen koulun oppilas. Haasteena tässä kuitenkin on, että henkilökunta koululla vaihtuu, eikä turvakielto ole jokaisena päivänä kaikkien henkilökunnan jäsenten tiedossa. Sekä koulussa, että virastoissa työskentelee kuitenkin ihmisiä ja ihmiset voivat tehdä virheitä. Heidi kertoo tapauksesta, jossa koulun luokkaretken kuvat melkein lipsahdivat verkkoon, mutta onneksi lapsi itse tajusi huomauttaa niistä. Turvakielto on vain yksi keino henkilötietojen salaamiseen ja se ei yksinään usein riitä Heidän kaltaisessa tilanteessa olevan ihmisen rauhallisen uuden

elämän aloittamisen varmistamiseksi, vaan sen rinnalle on mietittävä myös muita tapoja salata henkilötietonsa. Henkilöhaastattelu antoi hyvää näkökulmaa siihen, miten minun kannattaa toteuttaa omat asiantuntijahaastatteluni ja on mielenkiintoista vertailla opinnäytetyöni tuloksia Heidin kertomiin asioihin. Heidin henkilöhaastattelu on tehty vuonna 2016, joten ovatko turvakiellon vaikutukset muuttuneet ajassa?

Toimittaja Surakka (2019) kertoo Edilexin uutisissa apulaisoikeusasiamiehen ottaneen kantaa turvakieltoasiakkaiden laskutukseen ja maksun perintään. Uutisessa turvakiellon alainen kantelija oli saanut helmikuussa 2017 ulosottovirastosta vireilletuloilmoituksen, joka koski asiakasmaksua, josta hänelle ei ollut vielä lähetetty ollenkaan laskua Eksotelta. Kantelija oli luopunut turvakiellosta heinäkuussa 2018, mutta silti syyskuussa 2018 hän sai vireilletuloilmoituksen ja maksukehotuksen asiakasmaksusta ilman, että hänelle olisi tullut ensin laskua Eksotelta. Eksote kertoo täyttämässään selvityksessä, että se oli laatinut kesäkuussa 2015 ohjeet postin lähettämisestä turvakieltoasiakkaille, jonka mukaan, jos kirjeen lähettävällä yksiköllä ei ollut käytettävissä yhteys- tai osoitetietoja, posti välitettiin Eksoten arkiston kautta. Siellä arkiston nimetyillä henkilöillä oli Väestörekisterikeskuksen käytäntöjen mukaisesti oikeus saada tarvittavat tiedot yksittäisinä tiedonantokyselyinä ja näin tavoittaa asiakas. Eksote kertoi, että oli havainnut syksyllä 2017 ja 2018 yksittäisiä tapauksia, joissa laskut oli lähetetty ohjeen vastaisesti suoraan ulosottoperintään. Havainnon jälkeen Eksote huomautti asiakasmaksujen laskutuksista vastaavaa yritystä kirjallisesti marraskuussa 2017 siitä, että maksumuistutukset tulee lähettää annetun ohjeen mukaan. Toisen muistutuksen Eksote lähetti lokakuussa 2018. Lisäksi Eksote ilmoitti varmistavansa, että maksumuistutukset lähetetään turvakieltoasiakkaille ohjeen mukaisesti ja tarvittaessa ohjeistusta tarkennetaan vastaavien tilanteiden välttämiseksi. Lopulta Eksoten tuli selvittää ja korvata kantelijalle ilman laskua tai maksumuistutusta ulosottoperintään lähetetyistä laskuista ulosottoperinnässä aiheutuneet kustannukset kokonaisuudessaan ja lisäksi selvittää ulosottoviranomaisen kanssa mahdollisuutta poistaa merkinnät ulosottorekisteristä.

3.2 Sosiaalialan ammattilaisuus

Sosiaalialan ammattihenkilöllä on oltava alalla hyväksytty koulutus, lisäksi häntä valvotaan ja hänen on odotusten mukaan päivitettävä osaamistaan ja jatkuvasti kehitettävä itseään (Talentia, 2022, s. 3). Lähestyn opinnäytetyössä ammattilaisuutta asiantuntijuuden ja ammattitaidon käsitteiden kautta ja käsittelen sitä, miten sosiaali- ja terveysalan ammattipätevyys määritetään Suomessa. Lisäksi kuvaan minkälaiseen eettiseen perustaan sosiaalialan ammattilaisuus perustuu.

Asiantuntijuus on yhdistelmä teoreettista tietoa ja käytännön kokemusta. Se näkyy selkeimmin silloin, kun ammattilainen yhdistää omaksuttua teoreettista tietoa ja käytännön kokemusta arkipäiväisten haasteiden ratkaisemiseksi. Asiantuntija ei silloin erikseen mieti, mihin teoreettiseen tietoon hänen toimintansa perustuu. Asiantuntijuuteen kuuluu myös valmius kestää muutoksia ja epävarmuutta sekä kyky huolehtia parhaansa mukaan omasta jaksamisesta niiden keskellä. Ammattitaidolla taas voidaan tarkoittaa yhteiskunnallisen työnjaon edellyttämää, koulutuksen ja kokemuksen avulla hankittua pätevyyttä toimia jossain ammatissa. Siihen kuuluu myös oleellisesti ammattieettinen pohdinta ja oman toiminnan reflektointi, eli asiantuntijan tulee olla tietoinen siitä millä perusteella, mihin arvoihin ja millaiseen ihmiskäsitykseen hän nojaa toimintaansa ja ammatillista asiantuntijuuttaan. (Raatikainen ym., 2020, ss. 33–35)

3.2.1 Ammattipätevyyden myöntäminen ja valvonta

Yleisesti Suomessa sosiaali- ja terveysalan ammatissa työskentelemien vaatii Valviran myöntämää lupaa (Valvira, n.d.-a). Luvat rekisteröidään Valviran ylläpitämiin sosiaali- ja terveydenhuollon ammattihenkilörekisterin julkisiin tietopalveluihin JulkiTerhikkiin ja JulkiSuosikkiin, josta kuka tahansa voi tarkistaa sosiaali- ja terveysalalla työskentelevän ammattipätevyyden. Rekisterin julkisessa tietopalvelussa näkyvät henkilön laillistetun ammattihenkilön ammatinharjoittamisoikeudet, kuten esimerkiksi laillistettu lääkäri, nimikesuojatut ammattinimikkeet kuten nimikesuojattu lähihoitaja ja määräaikaiset, johdon ja valvonnan alaiset oikeudet kuten esimerkiksi farmasian opiskelija. (Valvira, n.d.-b)

Toimiakseen sosiaali- ja terveyspalveluissa ammattihenkilönä on työntekijällä oltava hänelle kuuluvien tehtävien edellyttämä riittävä suullinen ja kirjallinen kielitaito. Ammattilaisella täytyy olla riittävä taso joko suomen tai ruotsin kielessä. (Valvira, n.d.-c) Lisäksi jokaista terveydenhuollon ja sosiaalihuollon ammattilaisella on lakiin perustuva vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus, jolla tarkoitetaan, että hän ei saa paljastaa potilas- tai asiakasasiakirjan salassa pidettävää tietoa tai sellaista tietoa, joka olisi salaista, jos se kirjoitettaisiin ylös asiakirjoihin. Salassapitovelvollisuuden syntymiseen riittää, että tiedot on saatu potilaalta tai asiakkaalta luottamukselliseksi luokiteltavissa olosuhteissa ja salassapitovelvollisuus jatkuu vaikka, ammattihenkilö ei olisi enää siinä asemassa, jossa hän on tiedot saanut. (Valvira, n.d.-d)

3.2.2 Sosiaalialan ammattihenkilön eettisen ohjeet

Sosiaalialan ammattihenkilön tulee omista arvoistaan riippumatta kunnioittaa asiakkaan oikeutta tehdä omia valintoja, jos nämä eivät uhkaa muiden oikeuksia ja etuja. Lisäksi ammattihenkilön tulee puolustaa asiakkaan ihmisoikeuttaan ja ihmisarvoaan. Muista ammateista eroten sosiaalialan ammattihenkilöllä on oltava taito kyseenalaistaa omaa ammatillista toimintaansa ja yhteiskunnallista päätöksen tekoa. Eettiset periaatteet ilmentävät niitä arvoja, jotka muuttuvat arjen käytännön toiminnassa teoiksi, siksi ammattieettinen valmius, kypsyys ja harkinta ovat oleellinen osa työntekijän ammattitaitoa (Talentia, 2022, ss. 3–7).

Ei ole kuitenkaan vain yksittäisen työntekijän vastuulla osallistua eettiseen keskusteluun, päätöksen tekoon ja harkintaan, vaan ammattietiikka on myös yhteisöllinen asia (Talentia, 2022, s. 9). Ammattietiikan lähtökohtina pidetään ihmisarvoa, ihmisoikeuksia ja sosiaalista oikeuden mukaisuutta. Eettinen harkinta perustuukin perusoikeuksiin ja sen miettimiseen, miten asiakkaan toivomukset ja mielipide voidaan huomioida ja miten asiakastyössä kunnioitetaan asiakkaan itsemääräämisoikeutta. (Talentia, 2022, ss. 10–12) Sosiaalisella oikeuden mukaisuudella tarkoitetaan ammattietiikassa negatiivisen syrjinnän vastustamisen, erilaisuuden ja monimuotoisuuden tunnistamisen, resurssien ja voimavarojen tasapuolisen jakamisen, epäoikeudenmukaisen politiikan ja käytäntöjen vastustamisen sekä yhteisvastuun huomioimista kaikessa ammatillisessa toiminnassa (Talentia, 2022, ss. 20–23).

Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöstä (817/2015) määrittää osaltaan sosiaalialan työntekijän ammattieettisiä velvollisuuksia. Lain mukaan sosiaalialalla tehtävän työn perustana toimii perus- ja ihmisoikeudet ja toiminnan lainmukaisuus. Ammattiin voi liittyä vallankäyttöä ja mahdollisuus vaikuttaa merkittävästi asiakkaan elämään, joten laki keskittyy myös työn eettisyyteen. Sosiaalihuollon ammattieettisiä velvollisuuksia ovatkin sosiaalisen toimintakyvyn, yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistäminen, syrjäytymisen ehkäiseminen sekä hyvinvoinnin edistäminen kokonaisuutena. (Talentia, 2022, s. 25) Myös itsestään ja omasta jaksamisesta huolehtimista voidaan pitää eettisenä velvollisuutena (Talentia, 2022, s. 9). Vain hyvinvoivalla ammattilaisella on käytössään kaikki tietotaito ja kokemukset tekemässään työssä. Asiaa voi miettiä niin, että jos ammattilainen on itse kuormittunut, se heijastuu myös asiakkaan kohteluun (Talentia, 2022, s. 51). Hän voi esimerkiksi tietämättään pyrkiä hänelle helpompaan ratkaisuun ja jättää kertomatta asiakkaalle kaikki häntä koskevat mahdollisuudet ja riksit. Ihmisten kanssa tehtävässä työssä ammattilaisten hyvinvoinnin merkitys korostuu, sillä itse huonosti voiva ihminen ei pysty täysimittaisesti auttamaan muita.

Sosiaalialalla työntekijän onkin tärkeä tuntea omat ammatilliset ja henkilökohtaiset rajansa, koska he ovat itse avainasemassa oman jaksamisensa suhteen (Talentia, 2022, s. 51).

4 Tutkimuksen toteuttaminen

Haastattelututkimusta ohjaavana tutkimuskysymyksenä oli, millä tavoilla turvakiellon ottaminen on vaikuttanut sosiaalialan ammattilaisen elämään. Tutkimuskysymys rajaa kiinnostuksen kohteen turvakiellon vaikutuksiin, mutta aiheesta olisi tärkeää tehdä muutakin lisätutkimusta. Opinnäytetyössä kerättiin tietoa turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen elämään tutkimalla valikoitua otosta kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmin. Aineisto kerättiin teemahaastattelulla, jossa huomioitiin asiantuntijuuden ja valtasuhteiden vaikutus haastattelutilanteeseen. Haastateltavia rekrytoitiin useista sosiaalialan toimipaikoista, tilaaja organisaatiosta ja sosiaalialan työntekijöiden Facebook-ryhmästä. Kohderyhmä valikoitui sen mukaan, millä sosiaalialan erikoistumisaloilla joudutaan rajoittamaan asiakkaan oikeuksia ja ollaan asiakkaan kanssa tiiviisti pitkiä aikoja. Tutkimusaineisto litteroitiin sanatarkasti ja sen analysoinnissa käytettiin sisällön analyysiä, sillä olin kiinnostunut haastatteluissa esiin tulevista turvakiellon vaikutuksista, enkä esimerkiksi haastattelutilanteessa tapahtuvasta vuorovaikutuksesta. Lopuksi aineisto kategorisoitiin ylä- ja alaluokkiin, jotta aineisto saatiin kuvattua loogiseksi tuloksiksi. Tuloksista muodostettiin saavutettava esite turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen elämään.

4.1 Opinnäytetyön tavoite ja tutkimustehtävä

Turvakielto on aiheena tärkeä usealle sosiaalialan ammattilaiselle. Kokemukseni mukaan monet miettivät turvakiellon ottamista, mutta saatavilla olevan luotettavan tiedon vähyys vaikuttaa heidän päätöksentekoonsa. Opinnäytetyön tavoitteena oli tuottaa tietoa turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen päätöksen teon tueksi, siitä, onko turvakiellon hakeminen hyödyllistä ja kuinka paljon se tuo rajoituksia elämään. Opinnäytetyönä tehty tutkimukseni tuottaa yhteiskunnallisesti arvokasta tietoa, jota voidaan käyttää ammattilaisten suojaamiseksi ja turvakieltoon liittyvässä asiakasneuvonnassa. Pidän tärkeänä, että tulokset ilmaistaan myös saavutettavassa muodossa, jotta asiakkaat voivat hyödyntää opinnäytetyönä tehtävää esitettä myös itsenäisesti.

Kvalitatiivinen tutkimustapa valikoitui, koska halusin tutkia ihmisten kokemuksia turvakiellosta. Juhila (n.d.) listaa laadullisen tutkimuksen ominaispiirteitä, joita hyödynnän

tekemässäni tutkimuksessa. Lähtökohtaisesti laadullisessa tutkimuksessa suositaan kvalitatiivista, strukturoimatonta ja luonnollista aineistoa. Laadullisessa tutkimuksessa arvostetaan subjektiivisuutta ja keskitytään toimintaan ja lähelle menevään tarkasteluun. Siinä epäillään kaikkea itsestään selvää ja reflektoidaan aktiivisesti tutkijan paikkaa. Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan asianosaisten omia merkityksiä ja tulkintoja ja painotetaan mitä- ja miten-kysymyksiä. Laadullinen tutkimus on lisäksi analyysivetoista ja siinä täytyy pystyä sietämään monimutkaisuutta. Kerään aineiston haastattelututkimuksella, jotta saan otosta kuvaavan, mutta luonnollisen aineiston. Kiinnitän tutkimuksessa erityistä huomiota haastattelutilanteiden valtasuhteisiin ja reflektoin oman toiminnan vaikutusta tuloksiin. Haastattelutavaksi olen valinnut keskustelevan teemahaastattelun, jotta jokainen haastatteluihin osallistuja voi omalla tavallaan kertoa kokemuksistaan, ilman että tutkija puuttuu siihen millä tavalla he vastaavat haastattelukysymyksiin. Olen kiinnostunut haastateltavien subjektiivisista kokemuksista turvakiellon vaikutuksista, joten tutkimus täytyy tehdä kvalitatiivisena.

4.2 Aineistonkeruu teemahaastattelulla sosiaalialan ammattilaisilta

Tutkimus toteutettiin haastattelututkimuksena ja aineisto kerättiin puolistrukturoidulla teemahaastattelulla. Valitsin haastattelu menetelmäksi puolistrukturoidun teemahaastattelun, sillä halusin pitää haastattelu tilanteet keskusteluina sen sijaan, että asiantuntijat vastaisivat selkeästi vain kysytyyn kysymykseen. Keskustelussa haastateltavalla voi tulla mieleen myös sellaisia vaikutuksia mitä hän ei ollut lähtökohtaisesti muistanut tai ajatellut. Kohderyhmäksi valikoitui lastensuojelun ja perhetyön, rikosseuraamuksen, kriisi- ja väkivaltatyön, mielenterveyspalveluiden sekä päihdepalveluiden ammattilaiset. Kohderyhmä on mietitty sen mukaan, millä sosiaalialan erikoistumisaloilla joudutaan rajoittamaan asiakkaan oikeuksia ja ollaan asiakkaan kanssa tiiviisti pitkiä aikoja. Kohderyhmään on valikoitunut myös toimialoja, joissa asiakkaille joudutaan kertomaan poikkeuksellisen huonoja uutisia osana työtä.

Aineisto koostuu Tampereen ensi- ja turvakodin työntekijöiden sekä Sosionomien uraverkosto -Facebook-ryhmästä ilmoittautuneiden henkilöiden haastatteluista. Kohderyhmään kuuluvia ihmisiä tavoiteltiin myös olemalla suoraan yhteydessä 23 sosiaalialan kohderyhmään kuuluvaan yritykseen, mutta tätä kautta ei onnistuttu rekrytoimaan yhtään haastateltavaa. Haastatteluihin osallistui lopulta yhteensä kahdeksan henkilöä. Pyrin omalla toiminnallani minimoimaan valtasuhteiden vaikutusta tutkimushaastatteluihin. Valmistauduin huolellisesti haastatteluihin sen mukaan, oliko haastateltava eliittiä vai niin sanotusti normaali asiantuntija. Asiantuntijuudella tarkoitan tässä yhteydessä Alastalon ym. (2017, s. 195)

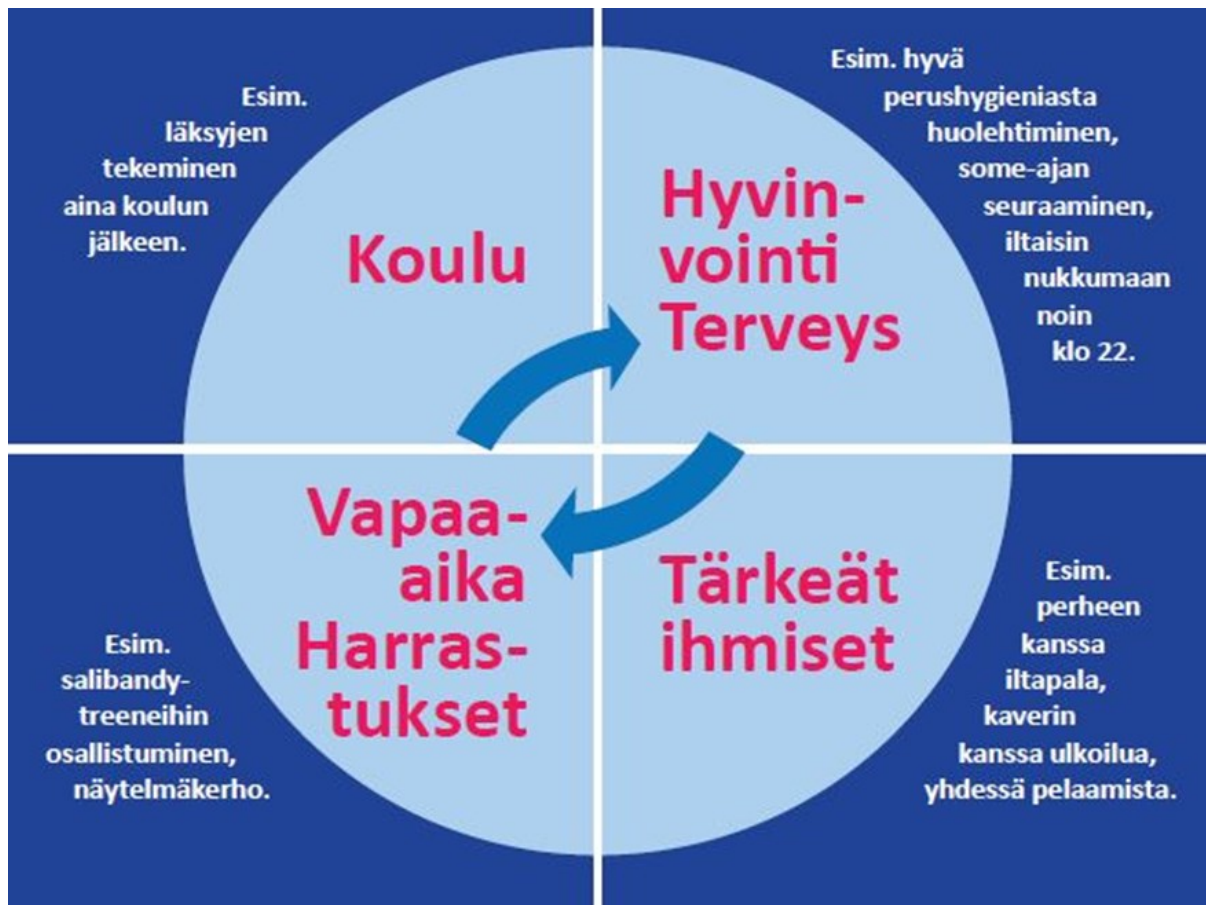
artikkelissa käyttämää määritelmää. Hänen mukaansa asiantuntijuus ei ole yksilön pysyvä ominaisuus tai jokin kyky, vaan asiantuntijuus määrittyy tekemisessä ja vuorovaikutuksessa esimerkiksi ammatillisten tehtävien tai institutionaalisten asemien kautta. Eliittiasiantuntija taas on henkilö, jolla asiantuntijuuden lisäksi on valta-asema ja he voivat tehdä muiden elämää koskevia päätöksiä. Esimerkiksi sosiaalityöntekijä voisi olla tällainen eliittiasiantuntija.

Haastattelu ei kuitenkaan koskaan ole yksiselitteinen tapahtuma (Hyvärinen, 2017, s. 16). Haastattelussa on tärkeää ottaa huomioon, että haastattelutilanteessa on mahdotonta päästä täydelliseen tasa-arvoon haastattelijan ja haastateltavan välillä. Jo heidän kummankin sukupuoli, ikä ja yhteiskuntaluokka asettaa heidät epäsymmetrisiin asemiin. Lisäksi on tärkeää huomioida oman käyttäytymisen vaikutus haastatteluun, haastattelussa täytyy varoa liiallisen ystävällisyyden teeskentelemistä tai osoittamista. Vaikka kumpikin osapuoli ystävällisesti avautuisi tutkimushaastattelussa on hyvä miettiä sitä, että vain tutkittavan avautuminen kirjataan tutkimusraporttiin. (Hyvärinen, 2017, ss.13–14) Jokainen tutkimushaastatteluun osallistuja sai haastattelu kysymykset osana tutkimuksesta ja haastateltavan oikeuksista kertovaa saatekirjettä (Liite 1) sähköpostitse kolme päivää ennen varsinaista tutkimushaastattelua. Haastattelukysymykset muodostettiin Mannerheimin lastensuojeluliiton hyvinvoinnin tasapaino tehtävän pohjalta ja niitä muodostui kolme.

- Miksi olet ottanut turvakiellon?
- Millaisia vaikutuksia turvakiellolla on ollut elämääsi?
 - vapaa-aika
 - työ
 - perhe ja läheiset
- Oletko kokenut saavasi turvaa turvakiellosta, millaista?

Tehtävässä pyritään konkretisoimaan hyvinvoinnin tekoja parityöskentelynä, koska hyvinvointi muodostuu useista eri tekijöistä ja tasapainosta niiden välillä, jota kuva 1 havainnollistaa. Tehtävää ohjaava ajatus on, että hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että omaa toimintaa ohjaavat itselle tärkeät asiat, eivätkä jonkun muun odotukset. Tehtävässä mietitään sitä kuinka paljon ihminen käyttää aikaa mihinkin hyvinvoinnin osa-alueeseen ja ovatko ne tasapainossa. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, n.d.) Mielestäni tehtävässä on kuvattu hyvin yleismaailmallisesti, miten hyvinvointi koostuu ja koska tutkin vaikutuksia sosiaalialan ammattilaisen elämään haluan tarkastella elämää kokonaisuutena ja hyvinvoinnin näkökulmasta.

Kuva 1. Hyvinvoinnin osa-alueet Mannerheimin Lastensuojeluliiton mukaan.

Haastattelukysymysten lisäksi kysyin haastatteluissa, onko kyseinen ihminen sosiaalialan ammattilainen, vai opiskelija ja pyysin heitä rastittamaan missä sosiaalialan erikoistumisalalla he työskentelevät. Vaihtoehtoina olivat nuorisotyö, rikosseuraamus, työ ikäihmisten parissa, lastensuojelu, kriisityö, väkivaltatyö, varhaiskasvatus, digipalvelut, aikuissosiaalityö, päihdetyö, perhetyö, matalankynnyksen toiminta, työllisyyspalvelut, oppilaitostyö, neuvonta ja palveluohjaus, vammaispalvelut, rakenteellinen sosiaalityö ja mielenterveystyö. Vaihtoehtoisesti haastateltava sai myös kirjoittaa vastauksen avoimeen kenttään. Huomionarvoista oli myös, että haastateltavat saivat raksittaa tarvittaessa myös kaksi erikoistumisalaa, jos he kokivat sen tarpeelliseksi kuvaamaan heidän työnkuvaansa. Haastatteluihin osallistujat valitsivat vaihtoehtoista yhteensä kuusi erilaista erikoistumisalaa; lastensuojelu, kriisityö, väkivaltatyö, aikuissosiaalityö, vammaistyö ja nuorisotyö. Väkivaltatyö oli valittu neljä kertaa. Lastensuojelu ja kriisityö taas oli valittu kolme kertaa. Aikuissosiaalityö, vammaistyö ja nuorisotyö oli valittu vain kerran.

Haastattelut pidettiin haastateltavan valitsemalla tavalla, joko kasvotusten tai etänä Microsoft Teams -sovelluksen kokoustyökalun avulla. Haastattelut kestivät 30–50 minuuttia. Kaikki

tutkimushaastattelut nauhoitettiin käyttämällä tätä Microsoft Teams -sovellusta. Nauhoitus säilytettiin kolme vuorokautta Microsoftin Stream dokumentaatio ominaisuuden avulla, jonka jälkeen se vanheni ja poistui. Tämän kolmen päivän aikana tutkimushaastattelu litteroitiin sanatarkasti ja tarvittaessa anonymisoitiin.

4.3 Aineiston analyysi luokittelun avulla

Analyysimenetelmäksi valikoitui luokittelu, sillä sen avulla aineistosta, joka koostuu isosta joukosta tutkimuskohteita, voidaan muodostaa erilaisia ryhmittelyitä, jotka kuvaavat ja selvittävät kohdejoukon olemusta (Jyväskylän yliopisto, 2015). Hyödynsin litteroinnissa Microsoft Teams -sovelluksen toimintoa, jolla nauhoitetusta kokouksesta pystyi automaattisesti luomaan transkription. Tarvittaessa tätä transkriptiota muokattiin vastaamaan nauhoituksessa puhuttua sisältöä. Sanatarkka litterointi kirjalliseen muotoon tehtiin käyttäen HAMKin Microsoft 365 Word -työkalua. Sanatarkka litterointi riittää, sillä olin kiinnostunut tutkimushaastatteluissa tapahtuneen keskustelun sisällöstä, en sen vuorovaikutuksellisista ulottuvuuksista. Koska analysoin haastattelutilanteen keskusteluissa puhuttua sisältöä, käytin sisällönanalyysiä (ks. Ruusuvuori & Nikander, 2017, s. 368). Tarvittaessa aineisto anonymisoitiin, eli sieltä poistettiin kaikki tunnistetiedot ja niiksi rinnastettavat tiedot. Esimerkiksi tiedot parisuhteesta karkeistettiin yleiselle tasolle ja aineistossa puhutaan lähisuhteesta.

Analyysissä kaikki aineistossa mainitut vaikutukset listattiin mahdollisimman sanatarkasti Microsoft Excel -taulukkoon. Vaikutukset jaettiin luokittelun mukaisesti kokonaisuuksiksi, joissa samaa tarkoittavat vaikutukset on kasattu saman alaluokan alle. Vaikutusten jakamisessa käytettiin apuna aineistolta kysyttäviä kysymyksiä, jotka oli määritetty ennen aineistonkeruuta. Kysymyksinä olivat; Millaisia vaikutuksia turvakiellolla on sosiaalialan ammattilaisen vapaa-aikaan? Millaisia vaikutuksia turvakiellolla on sosiaalialan ammattilaisen työhön tai koulutukseen? Millä tavalla turvakiello vaikuttaa sosiaalialan ammattilaisen perheeseen ja läheisiin? Ja millaista turvaa sosiaalialan ammattilainen on saanut turvakiellosta?

4.4 Tutkimuksen luotettavuus, eettisyys ja kestävyys

Tutkimuksen luotettavuutta arvioin Karjalaisen ym. (2020) kirjoittaman osallistavan ja tutkivan kehittämisen oppaan 2.0 avulla. Sen mukaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuuden arviointi tehdään arvioimalla tutkimusaineiston keräämiseen, aineiston analysointiin ja

tutkimuksen raportointiin liittyviä tekijöitä. Lisäksi kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuus koskee tutkimusaineiston keräämistä: aineisto kannattaa kerätä sieltä missä ilmiö esiintyy ja sen tulee perustua edustettavuuden periaatteelle. Raportissa täytyy ilmetä tarkasti tutkimuksen suorittamisen vaiheet ja siihen täytyy haastattelututkimuksessa kirjata teemat tai kysymykset, joita käytettiin. Luotettavuutta parantaa, jos tutkija on pitänyt haastatteluiden ajalta haastattelupäiväkirjaa, jotta analysointi vaiheessa hänen on helpompi erottaa omat tunteet haastattelutilanteesta. Myös haastateltavan ja haastattelijan vuorovaikutussuhdetta ja vastauksiin vaikuttavia tekijöitä on syytä arvioida. (Hyväri & Vuokila-Oikkinen, 2020)

Opinnäytetyöraportissani tutkimusprosessi on avattu tarkasti, ja myös tutkimukseen osallistuneille lähetetty saatekirje ja tutkimuskysymykset on esitetty asianmukaisesti. Aineisto on kerätty rajatulta kohderyhmältä, jotta aiheesta saataisiin mahdollisimman yksityiskohtaista tietoa. Haastattelupäiväkirjaa en pitänyt, koska analyysi kohdistui puheen sisältöön eikä opinnäytetyön kannalta ollut tarpeellista kiinnittää huomiota haastattelutilanteissa tapahtuneeseen vuorovaikutukseen. Kiinnitin huomiota vuorovaikutussuhteisiin ottamalla selvää asiantuntijahaastatteluiden erityispiirteistä, joiden avulla pystyin valmistautumaan haastatteluihin asianmukaisesti.

Karjalaisen ym. (2020) mukaan aineistosta tulee esittää tarpeeksi suoria lainauksia, jotta lukija voi seurata analyysia ja arvioida mihin se perustuu. Kokonaisuudessaan tuloksia arvioidaan suhteessa aiempaan tutkimukseen eli siihen, miten monipuolisesti ilmiötä on tarkasteltu. Lisäksi luotettavuutta arvioidaan kirjoittajan taitojen perusteella. On tärkeää, että tutkija käyttää täsmällisesti tulosten perusteella syntyviä käsitteitä ja ilmaisee selkeästi analyysia. Tutkijan on pystyttävä luomaan merkityksellinen ja kokoava käsitys tutkittavasta ilmiöstä. (Hyväri & Vuokila-Oikkinen, 2020) Opinnäytetyössä tuloksia on havainnollistettu aineistolainauksien ja taulukoiden avulla, jotta lukija voi seurata analyysia johdonmukaisesti. Analyysin alussa termien miettimiseen on käytetty aikaa, jotta analyysin kuvaamiseen voitiin valita sitä parhaiten kuvaavat termit. Opinnäytetyöni antaa mielestäni hyvän kuvan siitä, mikä turvakielto on, miten sellaisen saa ja miten se vaikuttaa hakijan elämään.

Kokonaisuudessaan edellä esitetyt luotettavuuden kriteerit huomioiden voidaan sanoa, että opinnäytetyönä tehdyn tutkimukseni on verrattain luotettava.

Ympäristöministeriö (2023) määrittää kestävästä kehitystä näin: ”Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet. Tämä tarkoittaa myös, että ympäristö, ihminen ja talous otetaan tasavertaisesti huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa.” Kestävällä kehityksellä nähdään olevan kolme ulottuvuutta: ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen

kestävyys. Keskeistä sosiaalisessa ja kulttuurisessa kehityksessä on ajatus siitä, että halutaan taata hyvinvoinnin edellytysten siirtyminen myös seuraaville sukupolville. (Ympäristöministeriö, 2023) Turvakiello voidaan nähdä osana sosiaalista kestävyyttä, sillä se osaltaan pyrkii takaamaan yksilön hyvinvointia turvaamalla hänen henkilötietonsa uhkaavalta tekijältä.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto (Arene) on laatinut opinnäytetöille sovellettavan eettisen normiston, jota jokaisen opinnäytetyön tekijän tulee soveltaa työhönsä. Vastuu hyvän tieteellisen käytännön noudattamisesta on aina tutkijalla itsellään ensisijaisesti, mutta myös ohjaajilla ja korkeakoulun johdolla on vastuu arvioida opinnäytetöiden eettisyyttä. Opinnäytetyötä tehdessä tulee olla rehellinen, huolellinen, avoin, suunnitelmallinen ja opiskelijan tulee aina kunnioittaa muiden tutkijoiden työtä. Ihmiseen kohdistuvassa tutkimuksessa tulee ottaa huomioon tutkittavan kunnioitava kohtelu ja oikeudet, tilanteet, joissa alaikäinen tai vajaakykyinen on tutkittavana, henkilötietojen käsittely ja yksityisyyden suoja tutkimuksessa ja sen julkaisuissa sekä tutkimusaineiston avoimuus. Tarvittaessa tulee tehdä eettinen ennakoarviointi ja ilmoittaa rahoituksesta tai muusta syystä johtuvat sidonnaisuudet. Opinnäytetyö on valmistuessaan julkinen asiakirja ja se kannattaa huomioida jo sitä tehdessä. (Arene, 2019, ss. 8–14)

Opinnäytetyönä tehtävään tutkimukseeni osallistuminen on perustunut tutkittavan omaan suostumukseen ja ennen tutkimukseen osallistumista he ovat saaneet saatekirjeen (Liite 1), jossa kerrotaan tarkemmin tutkimuksesta ja heidän oikeuksistaan. Tutkittaville on annettu vaihtoehto osallistua tutkimukseen joko kasvokkain tai Microsoft Teams -sovelluksen välityksellä. Tutkimukseen on voinut osallistua näin tarvittaessa myös täysin anonymisti. Olen kiinnittänyt erityistä huomiota henkilötietojen käsittelyyn ja aineiston säilytykseen, jotta se vastaa Arenen eettisissä suosituksissakin mainitun tietosuojalain säädöksiä. Olen raportoinut tutkimukseni tuloksia mahdollisimman läpinäkyvästi ja käyttäen aineistolainauksia, jotta lukija voi itse muodostaa kuvan aineistosta ilman tutkijan johdattelua. Tutkimusraporttia kirjoittaessa kiinnitin huomiota lähdemerkintöjen oikeellisuuteen ja en plagioinut muiden tekstiä. Tein raportin huolellisesti ja tutkimukseen osallistujien oikeudet huomioiden.

5 Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään

Koko aineistosta kerättiin yhteensä 101 turvakiellon vaikutusta sosiaalialan ammattilaisen elämään. Samaa tarkoittavat vaikutukset yhdistyivät luokittelussa alaluokiksi, jonka jälkeen

erilaisia vaikutuksia oli yhteensä 44. Analyysissä hyödynnetyissä aineistolta kysyttävistä kysymyksistä muodostui jo neljä erilaista yläluokkaa eli vapaa-aika, työ ja koulutus, perhe ja läheiset ja koettu turva. Niiden lisäksi vapaa-aika jaettiin kolmeen yläluokkaan. Näin ollen yläluokkia muodostui yhteensä kuusi.

5.1 Vaikutukset vapaa-aikaan

Aineistossa oli selkeästi eniten turvakiellon vaikutuksia sosiaalialan ammattilaisen vapaa-aikaan. Yksittäisiä vaikutuksia ilmeni yhteensä 87 (N=101), jotka muodostivat yhteensä kolmekymmentä alaluokkaa. Turvakiellon vaikutukset vapaa-aikana on jaoteltu taloudellisiin vaikutuksiin, vaikutuksiin asioidessa eri palveluissa ja muihin vapaa-ajan vaikutuksiin, koska vapaa-aika luokkaan tuli niin paljon yksittäisiä vaikutuksia. Eniten turvakielto on vaikuttanut sosiaalialan ammattilaisen vapaa-ajassa hänen terveystaloudellisiin palveluissa asiointinsa (15) ja käyttäytymiseen sosiaalisessa mediassa (20).

5.1.1 Vaikutukset talouteen

Taulukossa 1. näkyvät muodostamani viisi alaluokkaa turvakiellon taloudellisista vaikutuksista, liittäen samaa aihetta tarkoittavat vaikutukset isompien käsitteiden alle.

Taulukko 2. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen talouteen.

VAIKUTUKSET TALOUTEEN	
5	Hankaloittaa luoton ja osamaksujen saamista
4	Hankaloittaa MobilePayn käyttöönottoa
4	Laskujen muuttaminen e-laskusopimuksiksi
1	Turvakielto rajoittaa joitain nettikauppa käyttömahdollisuuksia, tilauksia ei voi tehdä mistä haluaa
1	Pitänyt tottua siihen, että kaikki maksettava heti
YHTEENSÄ: 15 vaikutusta, joista muodostui 5 alaluokkaa	

Turvakiellon ottaminen oli vaikeuttanut viiden tutkimushaastatteluun osallistujan luoton tai osamaksujen saamista tai estänyt sen kokonaan. Yksi haastateltavista kertoo tilanteesta, jossa hän olisi tarvinnut luottokortin ulkomaan matkan vuoksi.

Kun mä olin matkustamassa New Yorkiin ja mulla ei ikinä ole ollut luottokorttia. Mutta mä luin, että siellä tarvitaan luottokortti, jos sä haluat päästä sairaalaan jostain syystä. Niin ajattelin, että voisin ottaa sen luottokortin. Ja sitten mä tein niinkö sen hakemuksen sinne mun pankkiin ja tuli kielteinen päätös. - - Mä ihmettelin, että mitä ihmettä? Kun mä oon siis työssäkäyvä, hyvätuloinen ja on niinkö vakituinen työsuhde, että miksi mä en saa sitä? Ja sitten tuli taas, kun oli se turvakielto, että eivät voineet vahvistaa. - - Pitäis käydä jossain erikseen tekemässä papereita tai näyttää kuvakaappaus siitä, että minulla on turvakielto tai jotain semmoista. Se oli joku prosessi. Tavallaan mä sain sen luottokortin, mutta jos ei olisi ollut turvakieltoa, mä olisin saanu sen suoraan.

Neljä haastateltavaa tuo esille, ettei mitään voi tilata laskulla tai osamaksulla, koska rahoitusta tarjoavat yhtiöt tarkistavat osoitetiedot. Jos haluaa tilata tai ostaa jotakin osamaksulla, täytyy rahoituksen mahdollisuus selvittää etukäteen rahoitusta tarjoavan yhtiön asiakaspalvelusta. Turvakielto vaikuttaa myös verkkokauppa ostosten tekemiseen, sillä useimmat niistä vaativat osoitteen tilauksen tekemiseksi. Yksi tutkimushaastatteluun osallistuja tuo esiin tämän haasteena ja toinen kertoo siitä, että hän on oppinut väistämään osoitetietojen antamisen tarvittaessa.

Aika moneen järjestelmään tai systeemiin pitää laittaa joku osoite ja se on pakollinen. Ja millä sä pystyt ohittaan sen. Joo sillä turvakielto tekstillä, mut se ei mee kaikkiin läpi. Johonki verkkokauppoihin ja sitten. Tokikin se vaikuttaa luoton saamiseen, ei pysty hakemaan mitään. Et voi ostaa vaikka osamaksulla mitään. Koska se tulee automaattisesti että ei. Kun ei saada osoitetietoja, niin se ei onnistu.

Mutta sen pystyy tosi paljon ohittaan, koska niissä lomakkeissa on. Ne vaatii tiettyä merkkimäärää, jos mä tilaan vaikka Mustista ja Mirristä niin mä kirjoitan siihen, että turvakielto. Sitten postinumero 0 0 0 0 0 tai 1 2 3 5 ja sitten siis kaupunkiin vaan taas niinku turvakielto tai tuntematon, niin se ohittaa nykyään ne. Välillä se vaatii osoitteeseen, että sulla on joku katu ja niin sitten mä kirjoitan siihen turvakielto 1.

Lisäksi aineistosta ilmeni, että turvakiellon ottamisen jälkeen on täytynyt tottua siihen, että kaikki on maksettava heti omista säästöistä. Neljä haastateltavaa toi esille, että he eivät olleet saaneet käyttöön MobilePay-sovellusta turvakiellon vuoksi. Kaksi heistä toivat kuitenkin esille, että he ovat saaneet MobilePayn käyttöön myöhemmin turvakiellosta huolimatta lähettämällä dokumentin turvakiellon voimassa olosta heidän asiakaspalvelunsa

kautta. Lisäksi aineistossa neljä tutkimushaastatteluun osallistujaa, tuo esille, että on tärkeää muistaa siirtää kaikki mahdolliset laskut sähköisiksi e-laskusopimuksiksi.

5.1.2 Vaikutukset palveluissa asiointiin

Vapaa-aikaan liittyviä vaikutuksia palveluissa asiointiin oli yhdistelyn jälkeen 12. Taulukossa 2 on esitetty aineistossa esiin tulleet turvakiellon vaikutukset eri palveluissa asiointiin.

Taulukko 3. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen palveluissa asiointiin.

	VAIKUTUKSET PALVELUISSA ASIOINTIIN
15	Vaikutukset terveystalvuuissa asiointiin
4	Ongelmia Veikkauskortin ja OmaVeikkaus-sovelluksen kanssa
3	Ongelmia K-ruoka sovelluksen kanssa
3	Vaikuttaa postissa asiointiin
3	Kelassa asiointi
2	Käräjäoikeudessa asiointi
1	Auton rekisteriotteen tekninen osa ei tullut kotiin, vaan se piti hakea katsastuskonttorilta
1	Joka vuosi sai taistella koulun henkilötietolomakkeiden kanssa ,kun henkilökunta vaihtuu ja ne vaativat osoitetietoja
1	Kaupungin asuntoihin hakemiseen (asuntohaku) vaikuttaa, kun ei voida automaattisesti varmentaa, että olet kyseisen kunnan asukas
1	Liittymäoperaattoria vaihtaessa tulee esittää maistraatista se paperi, yksilöitynä siihen yhtiöön
1	Aikaisemmin auton katsastuksessa ei saanut konttorilta uusia rekisteriotteita: kun ne saanut, niin niissä henkilötiedoissa ollut ***** omistajaa
1	Turvakielto vaikuttaa yrityksen ja toiminimen perustamiseen, täytyy käydä maistraatissa
	YHTEENSÄ: 36 vaikutusta, joista muodostui 12 alaluokkaa

Eniten mainintoja (15) tuli turvakiellon vaikutuksista terveystalvuuissa asiointiin. Viisi haastateltavaa toi esille, että he eivät olleet saaneet ikäsidonnoissia joukkoseulonta kutsuja, joista yksi kuvasi asiaa näin;

Siis mulle tuli yllätyksenä, että sitten kun oli turvakielto niin mulle ei tullut kutsuja joukkoseulontoihin. - - Eli minä ihmettelin aikani, että kun mulla oli aikaisemmin tullut kutsut joukkoseulontoihin ja sitten niitä ei niinku johonki aikaan tullut. Ja sitten kun minä rupesin sitä selvittämään, että miksei mulle ole tullut niitä kutsuja niin se selvisi, että johtui siitä turvakiellosta. Eli piti sitten itse aktiivisesti niin kun olla yhteyksissä tuonne terveydenhuoltoon.

Aineistossa mainittiin myös, että sähköisten palveluiden kautta ajanvaraus muun muassa hammaslääkəriin tai koronarokotteeseen ei onnistunut, koska turvakielto estää sähköisten palveluiden käytön Pirkanmaalla. Hammaslääkäripalveluista nousi esille myös, että lasku on pitänyt hakea paikan päältä, koska ei ole tiedossa olevaa toimitusosoitetta.

Ja sitten niinku siis ihan tämmöset perusjutut, kun menit hammaslääkəriin. Niin sit sun piti mennä erikseen pyytämään se lasku sieltä, kun he eivät voineet lähettää sitä sulle kotiin.

Toinen aineistossa noussut toimintatapa oli, että asiakkaalle soitetaan jokaisen käynnin jälkeen ja kysytään mihin osoitteeseen lasku lähetetään, koska tietoa ei saa tallentaa asiakastietojärjestelmään. Turvakielto on ollut myös esteenä Helsingin kaupungin palvelusetelien käytössä, koska ne ovat vain sähköisessä muodossa ja sähköisten palveluiden käyttö ei onnistu, jos sinulla on turvakielto. Lisäksi turvakielto oli aiheuttanut sen, ettei vanhempi voineet asioida alaikäisen lapsensa puolesta Helsingin sähköisissä palveluissa, kuten hän oli toiminut ennen turvakieltoa. Toinen tutkimushaastatteluun osallistuja kertoi, että asioidessaan terveyskeskuksessa hänen täytyy itse mainita olevansa isän lisäksi lapsensa huoltaja, sillä tämä ei turvakiellon vuoksi automaattisesti näy asiakastiedoissa. Yksi tutkimushaastatteluihin osallistujista kertoo myös siitä, että hänen täytyi allekirjoittaa suostumuskirje työterveyteen ja todistaa olevansa töissä väittämässään yhtiössä, jotta he pystyvät käsittelemään hänen tietojaan ja palvelemaan häntä. Aineistossa nousi esille myös, että asiakkaan on itse tärkeä muistaa tarkkailla OmaKanta verkkopalvelua, jotta hän saa ajankohtaisen tiedon lääkäriajoista ja terveystiedoista, koska ne eivät tule postitse turvakieltoasiakkaille.

Neljä henkilöä mainitsi haasteet Veikkaus Oy yhtiön kanssa. Kaksi heistä ei saanut Veikkaus-sovellusta ollenkaan käyttöönsä ja kaksi kertoi, että Veikkaukselle tuli toimittaa ote väestötietojärjestelmästä asuinpaikan todentamiseksi, jotta sovellukseen pystyi rekisteröitymään. Samankaltaisia ongelmia oli myös kolmella henkilöllä Keskon K-

ruoka-sovelluksen kanssa. Yksi ei saanut sitä käyttöön ollenkaan ja kahden täytyi ottaa yhteyttä asiakaspalveluun sovellukseen rekisteröitymisen yhteydessä.

Veikkauksesta tuli, nyt kun Veikkaus vaihto heidän käytäntöjään, niin sieltä tuli, että pitää toimittaa osoiterekisteriote tai joku semmoinen maistraatista.

No plussakortti. En voinut käyttää Omaplussaa, koska sinnekin piti toimittaa se joku hiivatin ote, jota minä kyllä ääneen ihmettelin, että minkä ihmeen takia. Et en ka minä nyt tarvi plussakorttia, jos minä asun Espanjassa. Et haloo.

Postista aineistossa ilmeni sen tarjoama mahdollisuus nimetä heidän OmaPosti-verkkopalvelussansa postin toimipiste, johon kaikki oma posti lähetetään, sekä se, että pitkään turvakiellon alaisina olevilla posti tulee usein jopa muutaman viikon jäljessä. Henkilön on siis oltava itse kartalla siitä, mistä on tulossa postin kautta laskuja tai esimerkiksi julkisen terveyden huollon ajanvarauksia läheteiden kirjottamisen jälkeen. Lisäksi OmaPostin-verkkopalvelussa täytyy muistaa vaihtaa asetuksista, että haluaa kaiken mahdollisen postin vain sähköisessä muodossa.

- - minun posti kiertää. Niin myös sen takia, että mä olen joutunut muuttamaan myös turvakiellon alaisena tai olen muuttanut turvakiellon alaisena. Siis ihan omastakin syystä, halusta. Niin se postiosoite laahaa jäljessä. Se saattaa mulla laahata kolmekin osoitetta jäljessä tällä hetkellä, koska turvakielto on ollut jo kauan. Niin laskut saattoi tulla vaikka neljä viikkoa myöhässä, jolloin siitä on mennyt eräpäivä. Niin se on siis turhauttavaa, että siitä tulee tällaiset karhut perässä.

Turvakielto vaikuttaa myös kärjäoikeuden kanssa asiointiin. Aineistossa oli kaksi mainintaa kärjäoikeudesta. Oikeudessa todistaessa, haastateltavan tuli erikseen pyytää perustellusti, ettei osoitetieto mene syytetyille, joka tuntui tutkimukseen osallistujasta hassulta. Toinen kuvaa olleensa todistajana oikeudessa asiakkaan asiassa.

Ja se missä turvakiellolla ei ole niinkö merkitystä on oikeusasteet, ja tää on tosi iso miinus Suomessa. - - Että jos joudut käymään joskus oikeutta. Niissä papereissa saatetaan ilmoittaa osoitetiedot ja ne jaetaan ne samat oikeuden paperit kaikille osapuolille. Niin tää on, tää on semmonen iso miinus. Niinkö tässä järjestelmässä mitä en ymmärrä, et se pitäis niinkö aina erikseen ilmoittaa.

Minä oon kaksi kertaa tai oikeastaan kolme kertaa, kaksi kertaa saman asiakkaan asioissa, joutunut todistajaksi oikeuteen. Niin sitten niissä tilanteissa, koska se on ollut niin kun asiakkaan asiaa ja se vastapuoli on ollut tietysti sitten se häntä uhannut henkilö. Niin minä en ole halunnut, että se menee sen oikeudenkäyntiprosessin myötä. Niin silloin minä oon niinkö sanonut tutkivalle poliisille ja sinne sitten niinkö kärjäoikeuteen, että mulla on turvakielto, että minun osoitetietoja ei saa näkyä niin, että ne menisi sen vastapuolen tietoon.

Positiivisena vaikutuksena pidettiin Kelassa asiointin helpottumista, sillä turvakieltoasiakkaille on oma palvelunumero, josta saa usein nopeammin Kelan asiakaspalvelijan kiinni kuin normaalista palvelunumerosta. Yksi haastateltava kertoi, että Kelalla on "tietyt tyypit" eli henkilökunnan jäsenet, jotka saavat käsitellä turvakiellon alaista tietoa. Kuten moniin aineistossa mainittuihin palveluihin, myös Kelalle tulee ilmoittaa verkkopalvelussa, että haluaa asioida vain sähköisesti.

Muita aineistosta ilmenneitä turvakiellon vaikutuksia palveluissa asiointiin oli mahdotonta jakaa ala- ja yläluokkiin, joten ne esitetään taulukossa 2. omina luokkina. Kaksi haastateltavaa mainitsi, että auton rekisteriotteen tekninen osa katsastuksen yhteydessä oli hankala saada. Toisen piti hakea se paikanpäältä palvelupisteestä; toinen oli pyytänyt läheistään auttamaan, mutta hän oli törmännyt ongelmaan, ettei rekisteriotetta suostuttu tulostamaan ja lopulta tulostetussa versiossa oli näkynyt tähti merkkejä nimen ja osoitteen sijasta. Nykyään rekisteriotteita ei kuitenkaan enää tulosteta, vaan ne ovat sähköisessä muodossa. Turvakielto oli vaikuttanut myös kunnan vuokra-asunnon hakemiseen, sillä hakija ei voinut verkkopalvelussa todentaa olevansa kuntalainen. Yksi kuvasi turhautumista siihen, että melkein joka vuosi täytyi taistella lasten koulun henkilötietolomakkeiden kanssa.

Siis onhan se joka vuosi, kun rehtori on vaihtunut ja me ollaan ne henkilötietolomakkeet lähetetty koululle. Joka vuosi, kun ne tulee, niin kyllähän sieltä on aina tullut, että kyllä koululla pitää olla teidän osoite. Ja sitten minä oon aina vaan sanonut, että no ei se nyt tarvitse koululla olla, että turvakielto estää sen.

Turvakielto vaikuttaa aineiston mukaan liittymäoperaattorin kanssa asiointiin. Yksi osallistuja kertoi, että jos haluaa vaihtaa operaattoria, tulee uuden liittymän ostaminen tehdä palvelupisteessä tai asiakaspalvelussa, ei verkkokaupassa. Liittymää hankkiessa on myös toimitettava asuinpaikkatodistus Digi- ja väestötietovirastosta. Aineistosta ilmeni turvakiellon vaikuttavan myös yrityksen tai toiminimen perustamiseen, joskaan haastateltava ei muistanut enää, että miten.

5.1.3 Muut vaikutukset kuten varovaisuus, salaaminen ja selittely

Viimeinen vapaa-aikaan liittyvä alaluokka on vaikutukset muuhun vapaa-aikaan, johon luokitellut vaikutukset näkyvät taulukossa 3. Suurin alaluokka kuvaa muutosta oman sosiaalisen median käytössä, vaikutuksia löytyi kaksikymmentä.

Taulukko 4. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen muuhun vapaa-aikaan.

	VAIKUTUKSET MUUHUN VAPAA-AIKAAN
20	Varovaisuus sosiaalisessa mediassa
4	Varovaisuus omien tietojen antamisessa
2	Asian selittely
1	Aiheuttanut sekaannuksia toisen saman nimisen ihmisen kanssa samassa kunnassa: puhelut menneet hänelle talon remontista ja tieto kunnan hallituksen lautakunnan kokouksista
1	Kaikkiin virastoihin ilmoitus, että haluaa asioinnin vain sähköisesti
1	Miettinyt tarkasti, miten ja missä asuu: ei maan tasalla ja ei lähellä omia asiakkaita
1	Nettipostin omatoiminen seuraaminen tarvittavan usein
1	Muistettava siirtää kaikki posti yhteysosoitteeseen ja poistaa osoite kaikkialta, mihin turvakielto ei yllä
1	Poistanut sijaintitiedon manuaalisesti puhelimesta ja sovelluksista
1	Puhelinnumeron laittaminen salaiseksi erikseen
1	Pyydettävä, ettei oma sukunimi näy kerrostalon käytävän asukasluettelossa tai omassa ovessa
1	Rotukoiran omistajan muistettava merkata kennelliiton sivuille, ettei omistajan tietoja näytetä verkkopalvelussa
1	Saattaa tavata ihmisiä, jotka olisivat halunneet tutustua mutta eivät ole löytäneet yhteystietoja
	YHTEENSÄ: 36 vaikutusta, joista muodostui 13 alaluokkaa

Melkein kaikki (7, N=8) haastattelututkimukseen osallistujat kertoivat turvakiellon ottamisen jälkeen olleensa varovaisempia sosiaalisen median käytössä. Neljä kertoo, että heidän

sosiaalisen median tilinsä ovat suljettuja ja että he tietoisesti rajaavat, ketkä näkevät heidän profiilinsa, kommentit tai julkaisut. Aineistossa oli 11 mainintaa sosiaalisessa mediassa julkaisemisen rajoittamisesta. Mainintoina oli seuraavia: ei haluta jakaa ajankohtaista tietoa omasta olinpaikasta, kodista tai lapsista; mietitään tarkkaan mihin ja mitä voi kommentoida, halutaan huolehtia, ettei läheisten kasvoja näy ja että läheisiä ihmisiä esiintyy vain sosiaalisen median tarinoissa, koska ne poistuvat 24 tunnin sykleissä. Kaksi mainitsi poistuneensa somesta kokonaan turvakiellon ottamisen jälkeen. Kaksi kertoi, ettei ole sosiaalisessa mediassa tunnistettavalla nimellä, ja kaksi mainitsi, että he ovat poistaneet Facebookista tiedot perheenjäsenistä.

No minä en varsinaisesti kyllä käytä... Että mulla on Facebookissa profiili. Minä oon siinä tyttönimellä eli en ole niin kuin tällä nimellä mitä... Mitä niin kuin muuten käytän. Ja minä en niin kun... Minä oon niinku Facebookissa lähinnä sen takia, että minä kuulun pariin ryhmään mihinkä niinkö haluan sitten seurata sieltä tai sitten kommentoida, mutta en ole niin kun en päivitä sinne mitään.

Kaksi haastateltavaa kertoi joutuneensa selittämään mitä turvakiello on, saadakseen asiansa hoidettua, jopa sosiaalialan ammattilaisille. Aineistossa ilmeni myös varovaisuus muiden omien tietojen jakamisessa. Yksi haastateltava kertoi, ettei koskaan sovi nettikirppisnoutoa kotiosoitteeseensa vaan johonkin lähistölle.

- - aikapaljon ihmiset myy nykyään nettikirppiksillä ja kaikissa tavaraa. Niin minä tosi harvoin sovin niitä kauppoja sinne kotiin. Et minä laitan johonkin lähikaupan pihalle tai ehkä siihen johonkin lähistölle.

Aineiston mukaan täytyy yleisesti olla tarkkana siitä mihin omat yhteystietonsa antaa ja näin ollen ei voi osallistua mihin tahansa kilpailuihin ja arvontoihin, kuten ehkä aiemmin on voinut tehdä. Yleisesti osoitetietojen sijasta voi antaa, vaikka asuin kunnan tai kaupungin, josta ei kuitenkaan voi suoraan päätellä tarkkaa osoitetta. Turvakiellon ottaminen sai yhden haastateltavan miettimään tarkemmin sitä missä ja miten hän haluaa asua, esimerkiksi ei maan tasalla tai samassa kaupunginosassa asiakkaidensa kanssa.

No on se sillain vaikuttanu se koko ajatus, että miksi se on otettu. Niin en missään nimessä asuis maan tasalla ja nytkin asun ekassa kerroksessa, minne on. No kyllähän siihen parvekkeelle varmaan pääsis, jos haluais, mutta oon yrittäny tehdä siitakin mahdollisimman vaikeaa. - - Ehkä siellä takaraivossa on semmonen, jonkunlainen ajatus siitä, että en haluaisi ihmisten tietävän missä asun.

Yksi haastatteluun osallistuja kertoo, ettei käytännössä koskaan sano osoitettaan ääneen kysyttäessä vaan pyytää paperin ja kynän, jotta voi kirjoittaa sen ylös. Näin hän turvaa omaa yksityisyyden suoja, sillä koskaan ei voi olla varma, kuka kuulee esimerkiksi terveyspalveluiden neuvontapisteellä käydyn keskustelun. Haastateltava on ottanut tavan myös osaksi työtään ja pyytää myös asiakkaitaan sanomisen sijaan kirjoittamaan osoitteen, jos tilanteessa joku sivullinen voi kuulla keskustelun.

Alaluokkiin sopimattomia vapaa-ajan vaikutuksia oli ylimääräiset asiat, jotka täytyy ottaa huomioon arjessa. Turvakiellon alaisella henkilöllä on itsellään esimerkiksi vastuu seurata tarpeeksi usein OmaPostia, jotta hän ei jää paitsi tärkeästä informaatiosta, koska kaikki posti ei välttämättä tule ajoissa tai ollenkaan perille. Muutenkin tulee muistaa siirtää kaikki postit tulevaksi yhteysosoitteeseen ja poistaa osoite kaikista yhtiöistä ja palveluista joihin turvakielto ei yllä. Kaikkiin omaa elämää koskettaviin virastoihin tulee ilmoittaa toive sähköisestä asioinnista. Puhelimesta tulee poistaa manuaalisesti sijaintitiedot, sekä itse laitteesta että sovelluksista. Yksi haastateltavista kertoo, että kerrostalossa asuessa omaa yksityisyyttä suojatakseen voi pyytää isännöitsijältä, että asukasluettelon tai oveen ei kirjoiteta asukkaan nimeä.

- - Kun asuu jossain rivi tai kerrostalossa. Sinne pystyy itse päättämään, että mikä nimi siellä lukee. Heillehän automaattisesti ei mene tieto. Niin automaattisesti ei mene mikään. Tai sitten sä voi pyytää, että sulla ei näy ollenkaan, vaikka alaovella sitä siinä taulussa, mutta sitten ainoastaan postimies saattaa älähtää, että en jaa tänne postia, koska täällä ei ole ovesa mitään.

Myös puhelinnumeron salaaminen tärkeänä turvakieltoa tukevana toimenpiteenä tuli esille yhden haastateltavan vastauksista. Yksi mainitsi, että kennelliiton järjestelmään koiran omistajan on itse piilotettava omat tietonsa. Toinen kertoi sekaannusta aiheuttaneesta tilanteesta, jossa samalla paikkakunnalla asui ilman turvakieltoa saman niminen: toiselle henkilölle oli tullut muun muassa kiellon ottaneen remonttitarvikkeisiin liittyvä yhteydenotto ja haastatteluun osallistujalle tarkoitetut kokouskutsut. Lisäksi aineistossa oli pohdinta siitä, että hän on saattanut tavata ihmisiä, jotka olisivat halunneet ystävyyttä, mutta eivät olleet löytäneet yhteystietoja tutustuakseen paremmin.

5.2 Vaikutukset perheeseen ja muihin läheisiin

Yllättävää kyllä tutkimusaineistossa ilmeni vain vähäisiä vaikutuksia, sen alaisen perheeseen ja läheisiin. Vaikutuksia löytyi yhteensä neljä ja niistä ei muodostunut alaluokkia. Vaikutukset on esitetty taulukossa 4.

Taulukko 5. Turvakiellon vaikutukset sosiaalian ammattilaisen perheeseen ja läheisiin.

VAIKUTUKSET PERHEESEEN JA LÄHEISIIN	
1	Ei voinut avata turvakiellon vuoksi lapsille puhelinliittymiä ,ne avattiin isoisän nimissä
1	Lapsen kouluun liittyvät luvat piti kieltää: valokuvaamiset, ei saa mennä lehtihaastatteluihin
1	En saa lastani koskevia tiedotteita, vaan postit menevät suoraan lapsen toiselle vanhemmalle, koska minua ei "löydy" järjestelmästä
1	Täytynyt muistuttaa työkavereita ja läheisiä turvakiellosta ja siitä, että hänellä on ehdottoman salainen puhelinnumero
YHTEENSÄ: 4 vaikutusta	

Yksi haastateltavista kertoi, että hänen on täytynyt muistuttaa aika ajoin läheisiään ja työkavereitaan turvakiellosta ja oman numeron salaisuudesta, jotta niitä ei ajattele mattomuutta ja eta eteenpäin. Turvakiello on myös vaikeuttanut perheen arkea, koska vanhemmat eivät ole voineet avata puhelinliittymiä omille lapsilleen, sillä koko perheellä on ollut voimassa oleva turvakiello. Lisäksi perheensä turvataksaan vanhempien on täytynyt olla tarkkana koulun kanssa ja kieltää valokuvissa esiintyminen ja erilaisiin lehtihaastatteluihin osallistuminen, vaikka lapsi olisi itse halunnut osallistua. Yksi tutkimukseen osallistunut kertoi, ettei saa koululta lastaan koskevia tiedotteita, vaikka hän on toisen vanhemman kanssa yhteishuoltaja, sillä hänen tietojaan ei löydy koulun oppilastietojärjestelmästä.

5.3 Vaikutukset työhön ja opiskeluun

Viimeiseksi yläluokaksi aineiston analyysissä muodostui turvakiellon vaikutukset sosiaalian ammattilaisen työhön ja opiskeluun, jotka on esitetty taulukossa 5. Vaikutuksia löytyi yhteensä kymmenen ja niistä ei muodostunut alaluokkia. Vaikutuksia työn tekemiseen tuli aineistossa esille kolme.

Taulukko 6. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen työhön ja opiskeluun.

	Vaikutuksen työhön ja opiskeluun
1	Asiakkaita tavatessa, ei vie heitä lähelle omaa asuinalueetta
1	Yleensä kun opiskelijoita tulee, niin muistutan niille, et hei, jos hiukankin tuntuu, niin tällainen vaihtoehto on olemassa
1	Täytynyt aiemmissa työpaikoissa sanoa, että minulla on turvakielto, et minun tietojani ei saa antaa mihinkään. Korostanut sitä, että minun puhelinnumeroni on salainen
1	Jos laittaa yhteysosoitteeksi työpaikan, kaikki työpaikalla olevat näkevät mistä saat postia
1	Opintojen aikana pitänyt hakea lomakkeita paikanpäältä, koska niitä ei ole voitu toimittaa postitse
1	Pitänyt pyytää työpaikalla poistamaan nimi heidän verkkosivuiltaan
1	Pitää muistaa itse kieltää nimi ja valmistumistietojen julkaisu oppilaitoksille
1	Pystynyt kertomaan asiakkaille tietoa turvakiellosta
1	Pääsykoekutsut ei tule kotiin, kun ei ole osoitetta. Tulevat postitse eivät sähköisesti
1	Täytynyt muistuttaa työkavereita ja läheisiä turvakiellosta ja siitä, että hänellä on ehdottoman salainen puhelinnumero
	YHTEENSÄ: 10 vaikutusta

Yksi tutkimushaastatteluun osallistujista kertoo, että ei koskaan tapaa asiakkaitaan oman asuinalueensa lähistöllä, jos tapaa asiakasta työnkuvansa mukaisesti ulkona. Tämän lisäksi ammattilaiset ovat kokeneet hyödylliseksi, että heillä on ajankohtaista ja tarkkaa tietoa turvakiellosta. Näin he pystyvät kertomaan asiakkaille ja esimerkiksi alan opiskelijoille turvakiellosta yhtenä vaihtoehtona salata omia henkilötietoja. Turvakielto on vaikuttanut myös työntekijänä olemiseen: kaksi haastateltavaa kertoi, että heidän on täytynyt muistuttaa työkavereitaan turvakiellosta ja salaisesta puhelinnumerosta. Toinen heistä mainitsi, ettei haluaisi antaa omaa henkilökohtaista numeroaan työpaikalla kenellekään, sillä aiemmassa työpaikassa hänen puhelinnumeronsa oli annettu eteenpäin luvatta.

Ja just aikaisemmissa työpaikoissa joutunu sit sanomaan et mulla on turvakielto, et mun tietoja ei saa antaa mihinkään. - - korostanu vielä sit sitä, et mun puhelinnumero on yksityinen, salainen. - - Minä muistan, minä olen yhdelle entiselle työkaverille vetäny herneet venttiiliin siitä, et mun numerot oli laitettu jakoon näille

verkostomarkkinoijille, jotka markkinoi näitä diipa daapa höpö höpö tuotteita ja sieltä tuli puhelinsoitto. Sitte minä olin silleen et anteeksi et mistä sä oot saanu mun numeron. Ja sit kuulin ja jouduin tälle henkilölle, joka oli jakanu mun numeron, et hei et ihan by the way. Et hän kyllä tiesi, mut oli unohtanu - - . Et ihmiset on ajattelelmattomia joissain asioissa. Et ei vahinkoa sattunu, mut kuitenkin vähän semmonen.

Aineistosta nousi esille haaste tilanteessa, jos yhteysosoitteeksi laittaa työpaikkansa osoitteen, mikä on ilmeisen yleinen käytäntö. Tällöin työpaikan työntekijät näkevät mistä turvakiellon ottanut henkilö saa postia, mikä osaltaan rikkoo turvakiellon ottaneen yksityisyyttä.

Esimerkiksi yksi asia mikä vaikutti, on kun on se turvakielto, niin sun pitäis laittaa osoite mihin sun postin voi laittaa. Ja sitten kun minä laitoin mun työpaikan, koska minä aattelin, että jos joku pääsee näkemään sen osoitteen. Sitten kun tavallaan se työpaikka tietää jo, että missä olen. Laitoin sen. Tavallaan mun posti tuli mun työpaikalle, mitä toisaalta minä mietin, että jos tulisi tänne, että ihan kuka tahansa. Kyllä minä luotan mun työkavereihin, mut ei se oo sama juttu kun se, että ne tulee suoraan kotiin. Koska voi tulla, kyllä ne näkee mistä tulee jotain tai mistä on kyse. Vaikka jos on ulosotto. Että se vois olla niinkö, että nähdään mistä ne tulee tai kuka sulle kirjoittelee.

Yksi tutkimushaastatteluun osallistuja kertoo tilanteesta, jossa hän joutui pyytämään työnantajaa poistamaan hänen nimensä osana työntekijälistausta yrityksen verkkosivuilta asian huomattuaan. Opiskeluun turvakielto vaikuttaa aineiston mukaan vain vähän. Kaikkien alojen pääsykoekutsut eivät ole sähköisiä, joten jossain tapauksissa hakija voi jäädä ilman tietoa pääsykoepäivästä, jos hän ei ole itse oma-aloitteinen ja ota yhteyttä oppilaitokseen, jota hakemus koskee. Lisäksi oppilaitokselle pitää itse muistaa kieltää nimi ja valmistumistietojen julkaiseminen esimerkiksi heidän verkkosivuilleen.

5.4 Turvakiellon tuoma koettu turva

Haastatteluaineistossa oli 11 mainintaa turvakiellosta koetusta turvasta. Viisi niistä kertoi siitä, ettei turvakielto vastannut sen ottaneen odotuksiin turvasta. Yksi tutkimushaastatteluihin osallistuja pohti, ettei hän ottaisi turvakieltoa enää uudelleen työn vuoksi: jos uhkaava henkilö tietää työpaikan, halutessaan hän saa selville työntekijän asuinpaikan tai muut tiedot. Toinen kertoi ottaneensa turvakiellon uransa alkuvaiheessa

poliisin suosituksesta mutta miettivänsä usein, että onko turvakiellossa järkeä, koska uhkaava henkilö tietää missä hän on töissä. Jos turvakiellon ottajan elämänpiiri ei muutu, asuu samassa asunnossa ja käy samassa työpaikassa, auttaako turvakielto oikeastaan ollenkaan? Yksi haastateltava kertoikin, että turvakiellosta huolimatta uhkaava asiakas ilmestyi sosiaalialan ammattilaisen pihalle ”liivi jenginsä” kanssa.

Vaikka oli turvakielto, hänhän oli tuossa meidän pihalla yksi päivä sen jenginsä kanssa ja naureskeli vaan, että sullahan onkin lapsilla kauniin väriset haalarit. Että kolmehan niitä tuossa juoksenteli ja. Mä olin ihan silleen, että apua, mutta mä sain niinku hänet kyllä ihan puhumaan. Puhumalla sanoin, että ei ole kiva, että tulet mun kotiin. Voit ihan lähteä, että teen vaan työtäni. Mutta tavallaan se, että turvakielto ei auttanut siinä yhtään. Koska hän tunsu jonkun, kuka tunsu minut ja sitten se sitä kautta niinku tuli. Että hän tiesi.

Toinen haastateltava toi esille, että hän oli antanut turvakiellon umpeutua, koska hän ei kokenut siitä kuitenkaan niin paljon hyötyä, että hän olisi tarvinnut sitä edelleen. Aineistossa nousi esille myös huoli siitä, että miten turvakielto voi suojata sosiaalialan ammattilaista, kun haastateltava oli epäileväinen senkin suhteen, miten se suojaa heidän asiakkaitaan.

- - minä annoin sen niinkö umpeutua, koska minä sitten koin, että ei se niin paljoa... Siitä ei ole kuitenkaan niinkö ollut mulle hyötyä, että minä olisin sitten niinkö tarvinnut sitä edelleen. Että just tuntunut siltä, että se on ihan hyvä, että se oli, mutta sitten toisaalta nekin tapaukset, minkä takia sitten se oli hyvä, että se oli, niin ei niistä sitten loppujen lopuksi mitään seurauksia tullut

Oon vähän skeptinen sen suhteen, miten se suojaa edes meidän asiakkaita.

Aineistossa oli kuusi kuvausta turvakiellon tarjoamasta sosiaalialan ammattilaisen kokemasta turvasta. Yksi maininta kuvaa, että vaikka turvakielto hankaloittaa arkea, sen kanssa on oppinut elämään.

- - Niinku hankaloittaa monia asioita niin sitten sanotaan, että jotenkin itse oppi elämään sen kanssa. Sitten mulla oli aina se mukana, se lappu, se päätös mukana tuolla ja koitin sitä näyttää.

Aineistossa mainitaan, että identiteettivarkaus ei ole niin todennäköistä turvakiellon alaisella kuin muilla, sillä se rajoittaa osamaksu- ja luottopalveluiden käyttöä. Kolme mainintaa koskee

turvakiellon tuomaa henkistä turvan tunnetta. Yhden haastateltavan mielestä tärkeintä on, että hän on saanut elää rauhassa turvakiellon ottamisen jälkeen, eikä hänen ole tarvinnut muuttaa. Toinen sanoo, että turvakielto on suojellut henkilötietoja silloin, kun hän on joutunut asiakkaan asiassa todistamaan oikeudessa. Yksi osallistuja sanoo aikovansa oman työnsä vuoksi pitää turvakiellon vähintään niin kauan kuin on samassa työssä, ja todennäköisesti myös sen jälkeen, jos jatkaa sosiaalialalla. Yksi tutkimushaastatteluun osallistuja toi esiin näkökulmaa, että sosiaalialan työssä yksityisyyden suojaaminen ja henkilötietojen salaaminen on haastavaa. Hänen mukaansa nykyään ihmisten yksityisten tietojen kaivaminen on tehty aika helpoksi ja sosiaalialan digitalisoituessa, prosessia ja tietoturva ei ole valvottu tarpeeksi. Vuonna 2018 voimaan tullut EU:n GDPR tietosuoja-asetuksen täysi täytäntöönpano käytännön tasolla olisi vaatinut sosiaalialalla koulutusta ja resursseja, joita hänellä ei ollut. Yksi tutkimuksen haastatteliijoista pohtii kokemaansa turvaa suhteissa turvakiellon aiheuttamiin haasteisiin.

Tiettyä toki. Semmosta suojaa on, et on se sitten todellista tai ainaki sit semmosta psyykkistä turvaa. Et turvan tunnetta ainaki et on vähän sitä selustaa sillai - - Mut sit se on myös sitä et pitää pystyä vähän myös löysään myös sitä foliohattua. Et ihan kaikesta ei tarvi ajatella kaikkein pahinta. Mut on semmosia kohtia, mitkä tota. Missä sitte joutuu vähän ehkä punnitseen, että kannattaako asiaa tehdä näin vai tekisinkö jotenki toisin? Sitte et missä kohti antaa vähän löysää et asiat järjesty.

5.5 Turvakielto ei yksin riitä salaamaan henkilötietoja

Tieto turvakiellosta ei automaattisesti välity muille viranomaisille tai yrityksille (Digi- ja väestötietovirasto, 2021, s. 9). DVV:n asiantuntijahaastattelussa (henkilökohtainen tiedonanto, 9.10.2023) toinen asiantuntijoista kertoo, että turvakieltoa hakiessa ihmiselle kerrotaan, mitä tietoja turvakielto koskee ja mitä se ei koske, jotta ottaja saa paremman kuvan turvakiellon kattavuudesta ja sen rajoituksista. Esimerkiksi puhelinnumeron salaaminen on prosessi erikseen: jos osoite on jo jossain rekisterissä, turvakielto ei poista sitä automaattisesti. Toinen asiantuntija huomauttaa, että paras tapa turvata omia henkilötietoja on muuttaa sen jälkeen, kun on ottanut turvakiellon. Näin uusi osoitetieto ei siirry mihinkään, ellei itse ilmoita sitä. Asiantuntija muistuttaa myös, että on olemassa myös turvakieltoa lievempiä tapoja rajoittaa omien henkilötietojen luovuttamista väestötietojärjestelmästä ja että turvakiellon tulisi olla viimesijainen keino henkilötietojen turvaamiseen.

Myös tutkimusaineistossa ilmeni huoli siitä, ettei turvakielto yksinään riitä suojaamaan henkilötietoja. Kolme tutkimushaastatteluun osallistujaa sanoi, että yksinään turvakielto ei riitä. Yksi kuvailee turvakieltoa kainalosauvana, jolla voidaan ehkäistä lisävahingot vain, jos tilanne huomioidaan kokonaisuutena.

Se on vähän semmonen kainalosauva, että se on hyvä olla olemassa, jos jalka on poikki. Mutta jos sä silti kävelet sillä poikkinaisella jalalla, niin eipä se nyt mihinkään auta.

Yksi haastateltava mainitsee tärkeäksi, ettei turvakielto ole kaiken kattava ja että itse täytyy muistaa olla tarkkana omien henkilötietojen jakamisessa. Toinen mainitsee, ettei turvakielto pelkästään auta, vaan pitäisi olla paljon muutakin. Aineistossa mainittiin myös siitä, että ongelmia on helpompi ennaltaehkäistä kuin yrittää korjata silloin, kun vahinko on jo tapahtunut.

Kyllä se melkein on että, jos joku ongelma tulee, niin se on helpompi ennaltaehkäistä, kun se, että siksi sä muutat ne kaikki ja rupeet niinku miettiin.

Väestörekisterikeskuksen Tarkista tietosi -palvelussa voi kieltää yhteystietojen luovuttamisen henkilökortin tai verkkopankkitunnusten avulla. Siellä voi valita kuudesta eri kiellosta tai laittaa ne kaikki voimaan. Suoramarkkinointikiellolla tarkoitetaan, että nimi- ja osoitetietoja ei luovuteta postitse tapahtuvaan suoramarkkinointiin. Yhteystietojen luovutuskiellolla taas tietoja ei luovuteta Väestörekisterikeskuksen osoitepalvelussa eikä muissa vastaavissa palveluissa. On mahdollista asettaa myös asiakasrekisterin päivityskiello, jolloin tietoja ei voida luovuttaa yrityksille, jotka päivittävät asiakasrekisterin väestötietojärjestelmän tiedoilla. Henkilömatrikelikiellolla tietojasi ei luovuteta esimerkiksi oppilaitosten entisistä oppilaista tai tutkinnon suorittaneista kertoville instituutioille. Tietojen käyttämisen sukututkimukseen voi estää sukututkimuskiellolla. Lisäksi voit hakea turvakieltoa, mutta sen saaminen ei ole automaatio. (Majaniemi, 2016, s. 44)

Kuten väestötietoviraston asiantuntija huomauttaa, puhelinnumeron salaaminen tulee tehdä erikseen, sillä puhelinnumero ei ole turvakiellon alaista tietoa. Oman puhelinnumeron näkyvyyttä voi muuttaa oman puhelinoperaattorinsa verkkopalvelussa tai asiakaspalvelupisteessä. Jos numeron laittaa salaiseksi, se ei näy soittaessa tai numerotiedustelussa, mutta se voi olla näkyvässä, tekstiviestiä lähettäessä. (Hankonen, 2021) Vaikka numero olisi salainen, puhelinoperaattorille tulee itse ilmoittaa turvakiellosta, jotta voi olla varma, ettei tietoja löydy esimerkiksi Fonectan palveluista. (Mtv uutiset, 2012)

Erikseen voi salata ajoneuvon rekisteritiedot tekemällä yhteystietojen luovuttamiskiellon Traficomien verkkopalvelussa (Hankonen,2021); tämän voi tehdä myös turvakieltoa hakiessa ilmoittamalla hakemuksessaan auton tiedot.

Turvakieltoa ottaessa täytyy muistaa myös, että itse voi omalla käyttäytymisellään parhaiten suojata henkilötietojaan. Yksi haastatteluun osallistuja tuo tämän esille hyvin.

- - Paljonhan me siis kun asiakkaiden kanssa näistä puhutaan, niin sitten niinkö kaivataan oikeastaan just semmoista tietoa, että voisi sitten asiakkaillekin näyttää, että mitä ne on ne seuraukset ja se, että kun he kuvittelee. Siis asiakas saattaa kuvitella, että kun hän hakee turvakiellon, että hän on oikeasti turvassa - - Se on valitettavaa, että niille sitten joutuu sanomaan, että kun sä oot itse yleensä se heikoin lenkki tässä asiassa. Niitä on niin monenlaisia. Voi olla, että ei tarvitse kuin, että sä kävelet siitä kerrostalon ovesta sisälle ja joku sut näkee siitakin - -

Jokainen ihminen voi vaikuttaa näkyvyyteensä sosiaalisessa mediassa. Tulee varmistaa, että on tarkastanut sosiaalisen median yksityisyysasetukset haluamalleen tasolle. Lisäksi on suojattava omat henkilötiedot myös omissa julkaisuissa ja kommentteissa sosiaalisen median alustoilla. (Hankonen, 2021) Kuvia, joista voi päätellä asuinpaikan, ei pidä julkaista, ja tulee harkita kuvia omista läheisistä.

5.6 Esite turvakiellon vaikutuksista

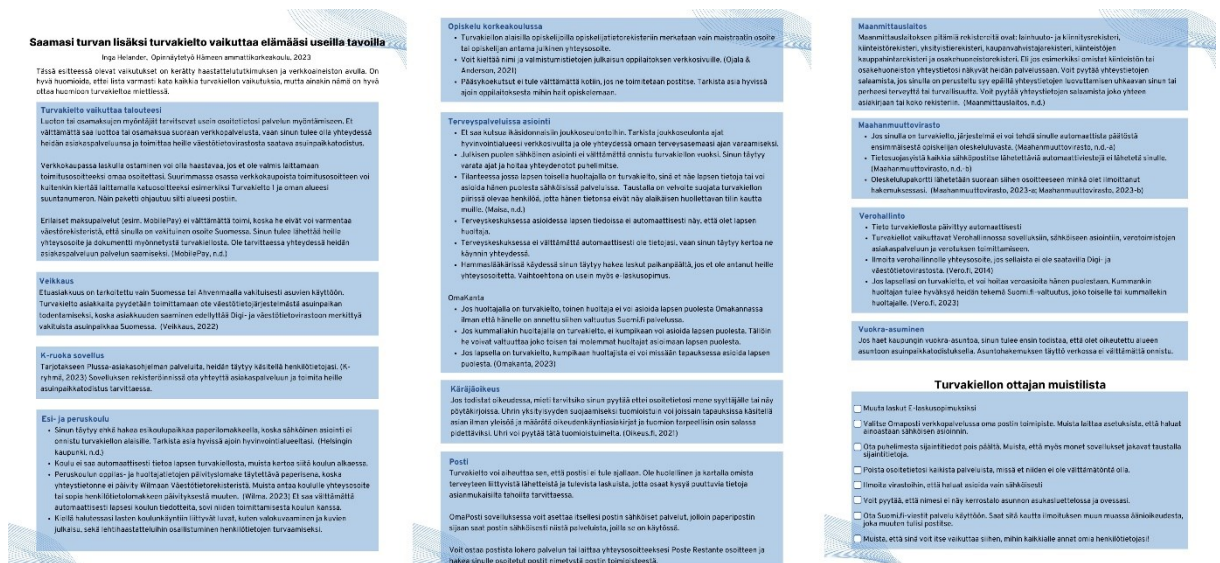
Rakensin tutkimuksen pohjalta saavutettavan esitteen (Liite 2), koska pidin tärkeänä, että opinnäytetyöstä olisi aidosti hyötyä opinnäytetyön tilaajalle. Esite voidaan liittää osaksi perehdytyskansiota tai tulostaa turvakieltoa koskevan asiakastyön tueksi. Esite on luotu Canva Pro -ohjelmalla ottaen huomioon WCAG (Web Content Accessibility Guidelines) saavutettavuuskriteerit. Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta (306/2029 § 7) velvoittaa palvelujen tarjoajia noudattamaan vähintään A- ja AA-tason saavutettavuus kriteerejä. Näihin kuuluvia kriteerejä on yhteensä 49 kappaletta.

Saavutettavuus kriteerit jaotellaan havaittavuuteen, hallittavuuteen, ymmärrettävyyteen ja toimintavarmuuteen. Havaittavuudella tarkoitetaan, että informaatio ja käyttöliittymäkomponentit pitää esittää tavoilla, jotka käyttäjä pystyy havaitsemaan. Havaittavuuteen liittyy esimerkiksi tarpeeksi suurien kontrastien käyttö, tekstin tarpeeksi suuri koko, visuaalinen esittämistapa ja tekstin välityksen miettiminen. Hallittavuuskriteerin mukaan digitaalisen palvelun käyttökomponenttien ja navigointien pitää olla hallittavia.

Hallittavuutta on muun muassa se, että sisältöä voi lukea vain näppäimistöä käyttämällä, riittävä aika nähdä ja lukea tarjolla oleva sisältö sekä sivun navigointiin liittyvät tekniset asiat. Ymmärrettävyydellä tarkoitetaan sitä, että kaiken informaation ja käyttöliittymän tulee olla tarpeeksi ymmärrettävää. Tekijän on kiinnitettävä huomiota muun muassa käytetyn kielen ymmärrettävyyteen, sivuston navigoinnin ja merkintöjen johdonmukaisuuteen ja syötteissä esiintyvien virheiden korjauskehotus mahdollisuuteen. Toimintavarmuudella taas viitataan siihen, että sisällön täytyy olla tulkittavissa laajalla joukolla asiakasohjelmia kuten avustavilla tekniikoilla. Toimintavarmuudessa kiinnitetään huomiota verkkosisällön koodiin ja siihen, että se on yhteensopiva asiakasohjelmien ja avustavan teknologian kanssa. (Aluehallintavirasto, n.d.)

Tein esitteen PDF-tiedostona. Ensin kirjasin opinnäytetyön tutkimusaineiston analyysin jälkeen saadut 44 yläluokkaa turvakiellon vaikutuksista Canva Pro:lla luotuun julkaisupohjaan. Kuva 2 havainnollistaa millainen esite tuloksista luotiin, mutta kuvassa ei näy kaikkia esitteen sivuja. Tuloksina saaduista yläluokista etsin tietoa verkkolähteistä ja joko vahvistin ne tai päädyin poistamaan ne listauksesta. Vahvistuksen jälkeen vaikutuksia oli 23. Osa tuloksissa olevista vaikutuksista liittyvät ihmisen omaan aktiivisuuteen, joten lisäksi esitteeseen muistilistan niistä asioista, joita ihmisen tulee tutkimuksen tuloksien perusteella tehdä turvakiellon ottaessaan. Näiden vaiheiden lisäksi etsin Google-hakukoneella tietoa turvakiellon vaikutuksista hakusanalla 'turvakielto'. Kävin läpi systemaattisesti 23 sivua hakutuloksia, minkä jälkeen aiemmat hakutulokset alkoivat selkeästi toistumaan ja uutta sisältöä ei enää löytynyt. Lopulta esitteeseen tuli 35 erilaista turvakiellon vaikutusta ihmisen elämään.

Kuva 2. Tutkimuksen tuloksista tehdyn esitteen ulkoasu.

Esite alkaa esittelytekstillä, jossa kerrotaan esitteen sisällöstä ja miten esite on koottu. Koin tärkeäksi myös mainita, että esite ei ole varmastikaan kaiken kattava, vaan että ainakin esitteessä olevat asiat on hyvä ottaa huomioon turvakieltoa miettiessä. Esitteen ensimmäisellä sivulla vahvistettuja vaikutuksia on yhdeksän. Turvakiellon taloudellisia vaikutuksia esitteeseen vahvistui kolme: Turvakielto vaikuttaa luoton ja osamaksujen saamiseen, verkkokaupasta laskulla maksamiseen ja erilaisten maksupalveluiden käyttämiseen. Esitteessä on kerrottu myös, miten sinun tulee toimia, jotta saat kyseiset palvelut käyttöösi turvakiellosta huolimatta. Veikkaus etuasiakkuuden ja K-ruoka sovelluksen saamiseksi henkilön tulee toimittaa väestötietovirastosta saatava asuinpaikkaote heidän asiakaspalveluunsa (Veikkaus, 2022, K-ryhmä, 2023). Esi- ja peruskouluun vaikutuksia vahvistui neljä. Turvakiellon alaisten henkilöiden tulee hakea esikoulupaikkaa paperilomakkeella, koska he eivät voi käyttää sähköistä asiointia (Helsingin kaupunki, n.d.). Myös peruskoulun oppilas- ja huoltajatietojen päivityslomake tulee täyttää paperisena, koska yhteystiedot ei päivity koulujen käyttämään Wilmaan väestötietorekisteristä (Wilma, 2023). Koululle tulee itse ilmoittaa tieto turvakiellosta, sillä se ei saa tietoa automaattisesti. Perheen henkilötietojen turvaamiseksi koululle on hyvä myös ilmoittaa, ettei lapsista saa ottaa valokuvia, eikä heistä saa julkaista tietoja koulun verkkosivuilla.

Esitteen toisella sivulla vahvistettuja vaikutuksia on yhteensä 16. Korkeakoulussa opiskeluun turvakielto vaikutti kolmella tavalla: Pääsykoekutsut ei välttämättä tule hakijalle kotiin, jos ne lähetetään postitse. Opiskelijan tulee muistaa itse kieltää nimi ja valmistumistietojen julkaisu oppilaitoksen verkkosivuille ja on huomioitava, että turvakiellon alaisilla opiskelijoilla opiskelijatietorekisteriin merkataan vain maistraattiin ilmoitettu yhteysosoite (Ojala & Anderson, 2021). Terveyspalveluihin vaikutuksia vahvistui yhteensä yhdeksän: Joukkoseulonta kutsut eivät tule turvakiellon alaiselle henkilölle, sillä ne lähetetään väestötietorekisterin osoitetietojen mukaan. Sähköinen asiointi ei onnistu kunnan palveluissa, ja sinun täytyy hoitaa asiointi ja ajanvaraus puhelimitse tai asioimalla asiakaspalvelupisteessä. Terveyskeskuksessa ei välttämättä näy tietojasi ja, että olet lapsesi huoltaja. Lisäksi jos lapsen toisella huoltajalla on turvakielto, et näe lapsen tietoja etkä voi asioida hänen puolestaan sähköisissä palveluissa (Maisa, n.d.). Hammaslääkärikäynnin yhteydessä sinun tulee pyytää lasku mukaan, tehdä heidän kanssaan e-laskusopimus tai ilmoittaa yhteysosoite, jonne he voivat lähettää laskun. Käräjäoikeudessa henkilön tulee itse muistaa pyytää, ettei hänen osoitetietonsa mene syyttäjälle tai näy pöytäkirjoissa (Oikeus.fi, 2021). Postin kanssa asiointiin turvakiellolla oli kolme vahvistettua vaikutusta: Posti saattaa tulla viiveellä, OmaPosti-sovelluksessa voi ottaa käyttöön postin sähköiset palvelut ja ostaa Postin lokeropalvelun tai laittaa yhteysosoitteeksi Poste Restante osoitteeseen, jolloin postit noudetaan Postin toimipisteestä. (Posti, n.d.)

Kolmannella sivulla vahvistettuja vaikutuksia ilmeni yhdeksän. TE-palvelut eivät saa automaattisesti tietoa turvakiellosta. Ilmoituksen jälkeen henkilön asioita hoitaa vain TE-toimiston turvakieltoasiantuntijat. (TE-palvelut, n.d.) Kelassa asioidessa on hyvä huomioida, ettei voi asioida palvelupisteessä, koska asiakaspalvelija ei näe tietojasi asiakastietojärjestelmässä. Asiointia suositellaan puhelimitse tai sähköisesti ja Kelalla on turvakieltoasiakkaille oma palvelunumero. (Kela, 2023) On tärkeää myös huomioida, ettei tieto turvakiellosta mene puhelinoperaattorille, vaan se tulee itse heille ilmoittaa. Tämän lisäksi uusi asiakas, jolla on turvakielto voi hankkia puhelinliittymän joko verkkokaupasta tai myymälässä. (Telia, 2021) Kaupparekisterissä ei näy turvakiellon alaisten henkilöiden osoitetietoja. Lisäksi yksityisen elinkeinoharjoittajan tulee tehdä yrityksen perustamisilmoitus paperilomakkeella, sillä sähköiset palvelut eivät ole käytössä turvakieltoasiakkaille. (Patentti- ja rekisterihallitus, 2023) Sijoittajan tulee itse ilmoittaa tieto turvakiellosta arvo-osuusjärjestelmään, jos hän ei halua, että hänen osoitetietonsa löytyvät omistajainformaatioaineistoilla (Euroclear Finland, n.d.). Asumiseen turvakielto vaikuttaa kahdella tavalla. Hakiessa kaupungin tai kunnan vuokra-asuntoa on ensin todistettava, että on oikeutettu asunnon hakemiseen väestötietovirastosta saatavalla asuinpaikkatodistuksella. Omistusasumiseen turvakielto vaikuttaa huoneistojärjestelmän kautta. Siellä on taloyhtiöiden perustiedot ja tiedot omistajista, panttauksista sekä rajoituksista. Mitään näistä ei voi luovuttaa, jos henkilöllä on turvakielto. Tämän vuoksi esimerkiksi isännöintitodistusta varten sinun on tilattava osakasluettelo asiakaspalvelusta. (Huoneistotietojärjestelmä, n.d.)

Esitteen viimeisellä asiasivulla vahvistettuja vaikutuksia oli seitsemän.

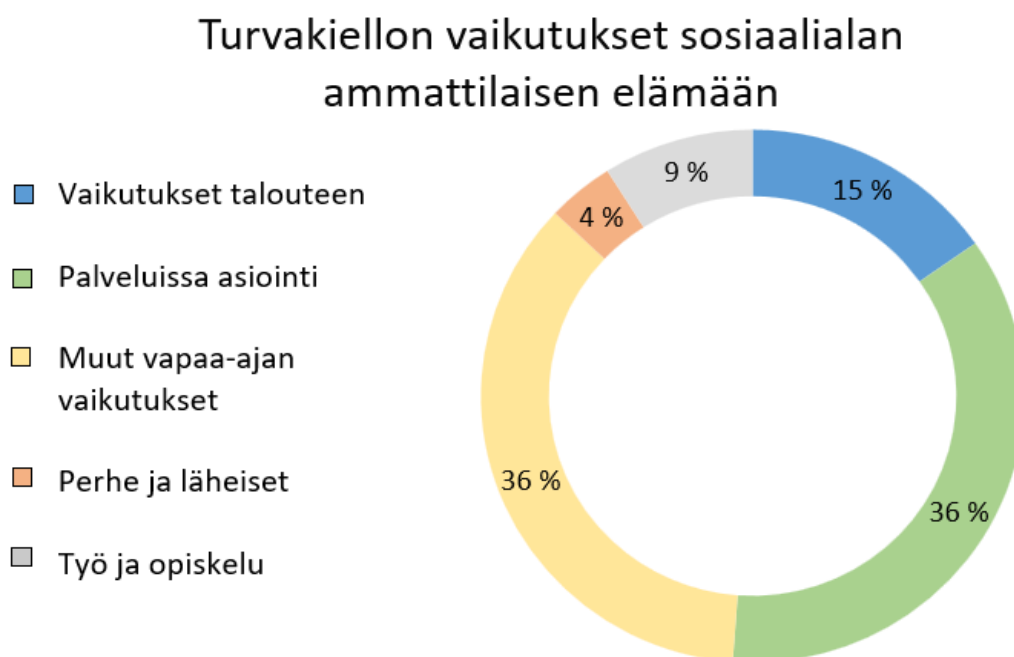
Maanmittauslaitokselle voi laittaa pyynnön, että he salaavat henkilön yhteystiedot, jos hänellä on perusteltu syy epäillä niiden luovuttamisen uhkaavan hänen tai hänen perheensä turvallisuutta tai terveyttä. Tällainen voi olla tarpeen esimerkiksi, jos omistaa kiinteistön. (Maanmittauslaitos, n.d.) Maahanmuuttoviraston kanssa asioidessa turvakiellon alainen henkilö ei saa automaattisia sähköpostiviestejä hakemusprosessin etenemisestä ja oleskelulupakortti lähetetään sinulle suoraan kotiin Schenkerin noutopisteen sijasta (Maahanmuuttovirasto, n.d.-b, 2023-a, 2023-b). Verohallinnolle tieto turvakiellosta päivittyy automaattisesti, mutta turvakielto vaikuttaa verohallinnon sovelluksiin, sähköiseen asiointiin, vero toimistojen asiakaspalveluun ja verotuksen toimittamiseen. Kuten terveyspalveluissa verohallinnossa vanhempi ei voi asioida lapsensa puolesta ilman Suomi.fi-valtuutusta, jos lapsella on turvakielto. (Vero.fi, 2023) On hyvä myös huomioida, että rotukoiran omistajan yhteystiedot voivat olla Kennelliiton koirarekisterissä, jos niiden salaamista ei ole erikseen pyytänyt. Esitteessä on myös lyhyt turvakiellon ottajan muistilista, johon on tutkimustuloksista kasattu asioita mitä turvakiellon ottajan tulee muistaa tehdä, mutta ne ei suoranaisesti ole vaikutuksia arkeen.

Koska tein saavutettavan asiakirjan, minun tuli kiinnittää huomiota sen havaittavuuteen ja ymmärrettävyyteen. Huomioin asiakirjassa, että väri ei ole visuaalinen keino informaation välittämisessä vaan liittyy vain sivujen koristeellisuuteen ja sisällön ymmärtämisen selkeyttämiseen. Kiinnitin huomiota asiakirjan kontrastisuhteisiin, jotta ne ylittävät WCAG-kriteereissä vaadittavan 4,5:1. Asiakirjan esittelytekstissä kontrastisuhte oli 21:1 ja vaikutusten esittämisessä tekstin ja taustan kontrasti oli 6,99:1. Asiakirjan tekstin riviväliksi on asetettu 1,5, joka vastaa WCAG-kriteerien minimiä. Tekstisisällössä on pyritty käyttämään puhekieltä ja yleisesti käytössä olevia sanoja, jotta asiakas ymmärtää tekstisisällön itsenäisesti ja sen voi kääntää tarvittaessa kääntäjä sovelluksella muille kielille.

6 Johtopäätökset ja pohdinta

Kokonaisuudessaan tutkimusaineistosta ilmeni 101 turvakiellon vaikutusta sosiaalialan ammattilaisen arkeen, ja näistä muodostui luokittelun jälkeen 44 erilaista vaikutusta. Nämä vaikutukset jakautuivat viiteen eri alaluokkaan, joita havainnollistetaan kuvassa 2.

Kuva 3. Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään jaoteltuna prosenteiksi kaikista vaikutuksista.

Eniten vaikutuksia oli sosiaalialan ammattilaisen muuhun vapaa-aikaan (13), joista varovaisuus sosiaalisessa mediassa nousi näistä suurimmaksi. Vaikutuksia palveluissa asioimiseen oli 12 erilaista, joista vaikutuksia terveyspalveluihin oli selkeästi eniten. Turvakiellon vaikutuksia työhön ja opiskeluun aineistosta löytyi kymmenen, ja vaikutuksia

työhön oli enemmän kuin opiskeluun. Turvakiellon taloudellisia vaikutuksia oli viisi, ja niistä eniten turvakielto vaikutti osamaksuilla maksamiseen ja luoton saamiseen. Vähiten turvakiellon vaikutuksia aineistossa oli ottajan perheeseen ja läheisiin (4), joista eniten vaikutuksia oli perheen lapsiin. Tutkimushaastatteluun osallistujat kertoivat 11 kuvausta turvakiellosta koetusta turvasta tai sen puutteesta. Aineistosta nousi viisi kuvausta siitä, että turvakielto ei ollut vastannut kiellon ottajan ajatuksia sen tarjoamasta turvasta. Kuvauksia koetusta turvasta taas oli kuusi.

Keskeisiä tuloksia voi tarkastella myös turvakiellon vaikutuksista kertovien yksittäisten mainintojen näkökulmasta. Seuraavaksi esitän ne vaikutukset, jotka mainittiin aineistossa vähintään neljä kertaa. Eniten mainintoja oli alaluokassa ”varovaisuus sosiaalisessa mediassa” (20). Vaikutuksissa terveystaloudellissa asiointiin oli 15 mainintaa. Nämä olivat selkeästi kaksi suurinta alaluokkaa yksittäisten mainintojen perusteella. Alaluokkaan ”hankaloittaa luoton ja osamaksun saamista” löytyi aineistosta viisi mainintaa. Muut neljä mainintaa saaneet alaluokat olivat: hankaloittaa MobilePayn käyttöönottoa, laskujen muuttaminen e-laskusopimuksiksi, ongelmia Veikkauskortin ja OmaVeikkaus-sovelluksen käyttöönotossa sekä varovaisuus omien tietojen antamisessa. Kokonaisuudessaan tutkimuksessa löytyi paljon erilaisia turvakiellon vaikutuksia. Vaikka tiesin jo aiempien kokemusten perusteella, että turvakielto vaikuttaa paljon ihmisen elämään, yllätyin tuloksien laajuudesta.

On tärkeää arvioida tutkimuksen tuloksia kriittisesti. Vaikutuksia sosiaalisen median käyttöön tuli huomattavan suuri määrä, ja kysyinkin siitä erikseen jokaisessa haastattelussa. Tämä on saattanut vaikuttaa mainintojen suureen määrään. Toki tämä ei ole ainoa aihe alue, jota tarkensin haastatteluissa. Kysyin myös tarkentavia kysymyksiä yläluokassa työ ja opiskelu, sillä monet eivät osanneet kertoa, miten turvakielto olisi vaikuttanut siihen, ja tarkentavien kysymysten avulla haastateltavat saivat paremman käsityksen siitä millaisia vaikutuksia etsin. Tarkentavia kysymyksiä olivat esimerkiksi: Onko turvakielto vaikuttanut työnhakuun tai opiskelupaikan hakemiseen? Onko turvakielto vaikuttanut työntekemiseen tai olemiseen työpaikalla? Aineistoa analysoidessani huomasin, että monissa kohdissa olisin voinut tarkentaa haastateltavalta, mitä hän oli sanoillaan tarkoittanut. Huomasin litterointia tehdessä, että tiesin kyllä mistä puhuttiin, mutta osa vastauksista oli keskeneräisiä lauseita tai yleistä pohdintaa, joita oli vaikeaa tai mahdotonta laittaa tutkimuksen tuloksiin. Kehityni tässä selkeästi haastatteluiden loppupuolella ja osasin olla paljon ammattimaisempi.

Myös keskustelevalle haastattelutavalle saattoi olla vaikutusta tuloksiin. Jokainen haastattelu oli uniikki keskustelu, joka ei seurannut tiukkaa kaavaa. Jokaisessa haastattelussa käytiin

läpi samat asiat, mutta järjestys saattoi olla toisistaan poikkeava. Myös haastatteluiden kesto aika vaihteli suuresti. Pyrin valmistautumaan haastatteluihin, ottaen huomioon sen millaisessa asemassa haastateltava on, jotta voimasuhteet vaikuttaisivat mahdollisimman vähän haastattelun kulkuun. Huomasin kuitenkin, että ylemmässä asemassa olevat henkilöt vastasivat haastattelukysymyksiin todella asiapitoisesti ja ylätasolla, kun taas työntekijä asemassa olevat vastasivat selkeästi kertoen omasta elämästä ja kokemuksista. Koin tarpeelliseksi tarkentaa kysymyksiä ylemmässä asemassa oleville, jotta päästään käsiksi juuri hänen elämäänsä vaikuttaneisiin asioihin. Tärkeää on myös muistaa, että analyysi on minun näkemykseni siitä, mitkä asiat lasketaan vaikutuksiksi, joku toinen voisi valita jotain muuta. Tämän vuoksi tein analyysin kolme kertaa ja aina kolmena erinä päivänä, jotta voin katsoa aineistoa uusin silmin ja huomata vaikutuksia, jotka ovat ehkä jääneet aiemmilla kerroilla huomaamatta.

Majaniemen (2016) Kodin Kuvalehdessä olleen henkilöhaastattelun Heidin kertomat kokemukset omasta elämästä vastaavat hyvin opinnäytetyön aineistossa esiin tulleita turvakiellon vaikutuksia. Kelassa asiointi mainittiin aineistossani kolme kertaa, mutta Heidin kokemuksesta poiketen se koettiin enemmän positiivisena asiana, koska asiointi oli sujuvampaa turvakieltoasiakkaiden omassa puhelinpalvelussa. Myös postin viive tuli esille tutkimusaineistossa ja sekä Heidin haastattelussa että opinnäytetyön tutkimushaastatteluun osallistujat kertovat siitä, että turvakiellon lisäksi täytyy olla itse hereillä omien henkilötietojen jakamisessa. Heidi kertoo Majaniemen (2016) artikkelissa, ettei hän käytä enää aktiivisesti sosiaalista mediaa, mikä vastaa saamaani aineistoa, sillä siinä esiintyi 20 mainintaa varovaisuudesta sosiaalisen median käyttämisessä. Lopuksi Heidi kertoo, ettei turvakielto riitä yksin lähisuhdeväkivaltatilanteessa suojaamaan henkilötietoja, vaan hänen tuli käyttää myös muita keinoja. Myös tutkimusaineistossani on mainintoja (3) siitä, ettei turvakielto yksin riitä turvaamaan henkilötietoja, vaan henkilöllä on myös itsellään vastuu käyttäytyä niin, että muun muassa osoitetiedot eivät päädy tahoille, jotka saattavat antaa ne eteenpäin.

Toimittaja Surakan (2019) Edilexille kirjoittamassa uutisessa kuvattiin ongelma, jossa turvakiellon alaiselle ihmiselle oli tullut ulosoton vireilletuloilmoitus ilman, että hän oli saanut alkuperäistä laskua. Myös opinnäytetyöni tutkimusaineistossa ilmeni, että henkilön täytyy olla itse perillä hänelle tulossa olevista laskuista ja tarvittaessa kysyä niiden perään, sillä posti saattaa tulla jopa usean viikon jäljessä. Tällöin laskujen eräpäivät ovat saattaneet jo mennä, mikä aiheuttaa ylimääräisiä kustannuksia, jotka ei kuitenkaan johdu turvakiellon saaneesta. Tutkimusaineiston perusteella turvakiellolla oli useita vaikutuksia elämään, mutta kukaan ei kuitenkaan maininnut laskujen menneen ulosottoon asti, kuten Edilexin uutisen kantelijan tapauksessa.

Sosiaalialan toimijat, joissa henkilökunnan on syytä miettiä omien henkilötietojen salaamista työnkuvan vuoksi, voisivat lisätä tämän opinnäytetyön osaksi perehdytyskansiota. Näin uudet työntekijät saisivat kootusti tietoa turvakiellosta ja sen vaikutuksista arkeen, jolloin he voisivat miettiä, että kokevatko turvakiellon ottamisen tarpeelliseksi. Tällaisissa työpaikossa myös asiakastyön kannalta olisi tärkeää, että työntekijät tietäisivät turvakiellosta ja osaisivat kertoa siitä tarvittaessa asiakkaille. Kaikkea ei voi ammattilainenkään muistaa ulkoa, mutta mielestäni on tärkeää, että tieto olisi mahdollisimman helposti saatavilla. Siksi olen luonut esitteen turvakiellon vaikutuksista osana opinnäytetyötä. Jo silmäilemällä tekstiä ilman syvällistä keskittymistä aiheeseen voi saada kokonaiskuvan turvakiellon vaikutuksista. Esite antaa sosiaalialan ammattilaisille käytännönläheistä tietoa turvakiellosta. Esitteen voi myös tulostaa asiakastyön tueksi ja näin varmistaa, että jokainen asiakas saa yhdenvertaisesti tietoa turvakiellosta. Mielestäni on tärkeää lisätä tietoisuutta henkilötietojen suojaamisesta myös paikoissa, joissa se ei ole osa arkipäiväistä työtä. Turvakiellon alaiset ihmiset käyttävät erilaisia palveluita, ja ammattilaisen tulee ottaa vastuuta heidän henkilötietojensa käsittelystä varovaisuutta ja tietosuojajohteistuksia noudattaen. Asianmukaisella käsittelyllä voidaan vakuuttaa turvakiellon ottaneita siitä, että asiointi on turvallista ja että työntekijät ottavat vastuuta asiakkaiden henkilötietojen suojaamisesta.

Opinnäytetyön tavoitteena oli tuoda avoimesti julki turvakiellon vaikutuksia sosiaalialan ammattilaisen arkeen, jotta kieltoa pohtivat saisivat päätöksensä tueksi luotettavaa tietoa. Tavoitteeni oli myös, että tulokset turvakiellon vaikutuksista esitetään mahdollisimman saavutettavassa muodossa, jotta opinnäytetyön tuottamaan tietoa voisi käyttää myös sosiaalialan asiakastyössä. Tavoitteeseen päästiin osittain. Tutkimukseni tuotti riittävästi tietoa turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisten arkeen hyödynnettäväksi niin työntekijän oman päätöksen tueksi kuin asiakkaiden ohjaamiseksi. Kanavia opinnäytetyönä tehdystä tutkimuksesta saadun tiedon levittämiseen oli kuitenkin vaikea löytää.

Opinnäytetyöprosessi on osoittanut minulle motivaation merkityksen projektien loppuun saattamisessa. Prosessi on ollut ajoittain puuduttava ja kaikki tutkimuksen tekemiseen vaadittavat työvaiheet eivät ole olleet mielekkäitä. Olen joutunut tietoisesti etsimään keinoja, jolla saan motivoitua itseäni esimerkiksi aineiston litteroinnin loppuun saattamiseksi. Tämä on hyödyllinen taito työelämässä ja vahvistanut uskomaan siihen, että minä pystyn tekemään itselleni vaikeita asioita. Nyt voin jatkossakin löytää ”punaisen langan” ja vastauksen perimmäiseen miksi-kysymykseen myös hankalassa ja epämotivoivassa projektin osassa. Opinnäytetyö on kehittänyt huomattavasti kielenhuoltotaitojani. Päätin heti projektin alussa, että kiinnitän tähän erityistä huomiota. Mielestäni se kannatti, ja uskon pystyvän tulevaisuudessa luontevammin tuottamaan tieteellistä tekstiä ja sosiaalialan ammattialan

tekstejä ja julkaisuja. Tärkeimpänä oppina pidän kuitenkin sitä, että prosessin aikana opin pyytämään apua. Olin asettanut itselleni tarkan aikarajan opinnäytetyön tekemiseen ja asettamani tavoitteen saavuttamiseksi, eikä ollut järkevää jäädä yksin vastaan tulevien pulmien kanssa. Avun pyytäminen auttoi myös näkemään oman tekemiseni kehittämisalueet.

Aloittaessani opinnäytetyötä yllätyin siitä, kuinka vähän erilaisia julkaisuja turvakiellosta oli. Kuten jo aiemmin totesin, voidaan ihmetellä, miten jostain Suomen laissa määritellystä on niin vähän kokemustietoa tarjolla. Aiempia tutkimuksia en löytänyt lainkaan. Muut aihetta läheltä käsittelevät julkaisut olivat liian rajattuja tai epärelevantteja opinnäytetyön aiheen kannalta. Tämä on huomionarvoista, sillä turvakiellon on tarkoitus olla viimesijainen keino suojata henkilötietoja. Näin ollen siitä pitäisi mielestäni olla myös tarpeeksi luotettavaa tietoa tarjolla niille, jotka miettivät sen ottamista. Koko opinnäytetyöprosessin ajan aiheen tärkeys vain korostui. Rekrytoidessani haastateltavia tutkimukseeni olin yhteydessä 23:een Pirkanmaalla toimivaan sosiaalialan toimijaan, ja suurin osa heistä halusi valmiin opinnäytetyön käyttöönsä, vaikka he eivät voineet osallistua tutkimukseen. Myös jokainen haastattelututkimukseen osallistuja piti aihetta tärkeänä. Opinnäytetyöni tuottaa tärkeää tietoa aiheesta, josta ei ollut aikaisempaa tutkimusta. Turvakiellon vaikutuksia arkeen olisi tärkeää tutkia myös ihan tavallisen kansalaisen näkökulmasta, ja olisi mielenkiintoista päästä vertailemaan tällaisen tutkimuksen tuloksia opinnäytetyöni tuloksiin. Kartoitus turvakiellon vaikutuksista ihmisen arkeen on nyt aloitettu, mutta on myös tarve kartoittaa lisää ja tuoda vaikutuksia esiin erityisesti tavalliselle kansalaiselle saavutettavassa muodossa.

Lähteet

- Alastalo, M., Åkerman, M., Vaittinen, T. (2017). Asiantuntijahaastattelu. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, J. Ruusuvuori (toim.), *Tutkimushaastattelun käsikirja* (ss. 181–197). Vastapaino.
- Arene. (2019). *Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettisen suositukset*.
<https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULUJEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382>
- Digi- ja väestötietovirasto. (2021). *Väestötietojärjestelmän turvakiellon käytäntesäännöt*.
<https://urly.fi/3fZJ>
- Digi- ja väestötietovirasto. (n.d.-b). *Digi- ja väestötietovirasto*. Haettu 29.09.2023 osoitteesta
<https://dvv.fi/digi-ja-vaestotietovirasto>
- Helsingin kaupunki. (n.d.). *Hakeutuminen esiopetukseen*. Haettu 25.10.2023
<https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/esiopetus/hakeutuminen-esiopetukseen>
- Hyväri, S. Vuokila-Oikonen, P. (2020). Tutkimus- ja kehittämistyön luotettavuus. Teoksessa Karjalainen, A. L., Kivirinta, M., Nylund, M., Valtonen, M., & Vesterinen, O. (toim.), *Osallistavan ja tutkivan kehittämisen opas 2.0*. (Diak opetus, 7). Diakonia-ammattikorkeakoulu.
<https://libguides.diak.fi/c.php?g=670543&p=4760642>
- Hyvärinen, M. (2017). Haastattelun maailma. Teoksessa M. Hyvärinen, P. Nikander, J. Ruusuvuori (toim.) *Tutkimushaastattelun käsikirja* (ss. 9–38). Vastapaino.
- Juhila, K. (n.d.). Etnografia. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Haettu 14.11.2023 osoitteesta.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Jyväskylän yliopisto. (2015). *Luokittelu*. Avoimen yliopiston Koppa.
<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analysimenetelmat/luokittelu>
- K-ryhmä. (2023). *Tietosuoja*. https://tietosuoja.kesko.fi/category/k_plussa#tietosuojaseloste

Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

Laki väestötietojärjestelmästä ja Digi- ja väestötietoviraston varmennepalveluista 661/2009.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090661>

Maahanmuuttovirasto. (2023-a). *Olet nyt hakenut uutta tilapäisen suojelun oleskelulupakorttia – näin noudat kortin DB Schenkerin noutopisteestä.*

<https://urly.fi/3q6w>

Maahanmuuttovirasto. (2023-b). *Oletko hakenut Suomessa oleskelulupaa tai uutta oleskelulupakorttia? Oleskelulupakortti toimitetaan DB Schenkerin noutopisteeseen.* <https://migri.fi/-/oletko-hakenut-suomessa-oleskelulupaa-tai-uutta-oleskelulupakorttia-oleskelulupakortti-toimitetaan-db-schenkerin-noutopisteeseen>

Majaniemi, T. (2016). Pitkä tie maan alle. *Suomen kuvalehti*, (17), 40–45.

Maanmittauslaitos. (n.d.). *Yhteystietojen salassapitoa koskeva pyyntö.*

<https://www.maanmittauslaitos.fi/tietoa-maanmittauslaitoksesta/yhteystiedot/hakemuslomakkeet-ja-postitusosoitteet/yhteystietojen>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (n.d.). *606. Hyvinvoinnin tasapaino.* Haettu 2.10.2023 osoitteesta <https://www.mll.fi/tehtavat/hyvinvoinnin-tasapaino/>

Oikeus.fi. (2021). *Uhrin suojelu.*

<https://oikeus.fi/fi/index/asiatjapalvelut/rikoksenuhrille/josjoudutrikoksenuhriksi/uhrintsuojelu.html>

Ojala, E. Anderson, M. (2021). *Henkilötietojen käsittely opintoasioissa.*

<https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=44565449>

Patentti- ja rekisterihallitus. (2023). *Turvakielto ja kaupparekisteri.*

<https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/useinkysytyt/turvakieltojakaupparekisteri.html>

Raatikainen, E., Rahikka, A., Saarnio, T., Vepsä, P. (2020). *Ammattina sosionomi.* SanomaPro.

Ruuhonen, P. & Konow, T. (2014). *Turvakiellon alaisten tietojen käsittely Verohallinnossa.*

<https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47938/turvakiellon-alaisten-tietojen-kasittel3/>

Suomi.fi. (2020). *Turvakiellon hakeminen.* [https://www.suomi.fi/palvelut/turvakiellon-](https://www.suomi.fi/palvelut/turvakiellon-hakeminen-digi-ja-vaestotietovirasto/745413de-bf49-4710-b418-097ae8eddb3f)

[hakeminen-digi-ja-vaestotietovirasto/745413de-bf49-4710-b418-097ae8eddb3f](https://www.suomi.fi/palvelut/turvakiellon-hakeminen-digi-ja-vaestotietovirasto/745413de-bf49-4710-b418-097ae8eddb3f)

- Talentia. (2016). *Väkivalta sosiaalialalla liian yleistä – tavoitteena nollatoleranssi*. [tiedote] <https://www.talentia.fi/uutiset/vakivalta-sosiaalialalla-liian-yleista-tavoitteena-nollatoleranssi/>
- Talentia. (2022). *Arki, arvot ja etiikka. Sosiaalialan ammattihenkilön eettiset ohjeet*. <https://talentia.lukusali.fi/#/reader/4fb08bf6-d9e1-11ed-bdad-00155d64030a>
- Tampereen ensi- ja turvakoti ry. (n.d.-a). *Turvakodit*. Haettu 11.10.2023 osoitteesta <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tampereenensijaturvakoti/palvelut-2/palvelut/turvakoti-2/>
- Tampereen ensi- ja turvakoti ry. (n.d.-c). *Väkivaltatyö*. Haettu 12.10.2023 osoitteesta <https://ensijaturvakotienliitto.fi/tampereenensijaturvakoti/palvelut-2/palvelut/vakivaltatyo/>
- Tehy. (2021). *Tehyn laaja kysely: Hoitajien kohtaama väkivalta arkipäivää, neljännes saanut tappouhkauksen*. [tiedote]. <https://www.tehy.fi/fi/mediatiedote/tehy-laaja-kysely-hoitajien-kohtaama-vakivalta-arkipaivaa-neljannes-saanut>
- Valvira. (n.d.-a). *Toihin sosiaali- ja terveysalalle*. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/toihin-sosiaali-ja-terveysalalle>
- Valvira. (n.d.-b). *Ammattihenkilörekisterien julkinen tietopalvelu*. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/ammattihenkilorekisterit>
- Valvira. (n.d.-c). *Riittävän kielitaidon osoittaminen*. <https://valvira.fi/ammattioikeudet/ammattihenkilorekisterit>
- Valvira. (n.d.-d). *Vaitiolo- ja salassapitovelvollisuus*. <https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/vaitiolo-ja-salassapitovelvollisuus>
- Veikkaus. (2022). *Sopimusehdot*. <https://www.veikkaus.fi/fi/sopimusehdot>
- Vero.fi. (2023). *Miten pääsen hoitamaan alaikäisen lapseni veroasioita OmaVerossa?* <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/asioi-verkossa/tietoa-omaverosta/ukk/miten-p%C3%A4%C3%A4sen-hoitamaan-alaik%C3%A4isen-lapseni-veroasioita-omaverossa/>
- Vuosaaren seurakunnan virasto. (2022). *Virkatodistuksen saa nyt nopeasti*. <https://www.helsinginseurakunnat.fi/vuosaarensuurakunnanvirasto/uutiset/virkatodistuksensaanytnopeasti>
- Väestörekisterikeskus. (2013). *Väestötietojärjestelmän turvakiellon käytännesäännöt*. <https://urly.fi/3fZJ>

Wilma. (2023.) Peruopetuksen oppilas- ja huoltajatietojen päivityslomake Wilmassa.

<https://mikkeli.inschool.fi/Urheilupuiston+koulu/news/8568>

Ympäristöministeriö. (2023). *Mitä on kestävä kehitys?* <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>

Tehy. (n.d.). *Osallistu Nyrkkisääntö-kampanjaan*. Haettu 28.10.2023 osoitteesta.

<https://www.tehy.fi/fi/tehyssa-nyt/nyrkkisaanto/osallistu-nyrkkisaanto-kampanjaan>

MTV Uutiset. (29.9.2012). *Turvakiellossa porsaanreikä – salattu osoite voi löytyä*

numeropalvelusta. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/turvakiellossa-porsaanreika-salattu-osoite-voi-loytya-numeropalvelusta/1880906#gs.63vm04>

Surakka, J. (29.8.2019). *Apulaisoikeusasiamies otti kantaa turvakielloasiakkaiden*

laskutukseen ja maksun perintään. [13.8.2019 EOAK/4780/2018] Uutiset.

Edilex. <https://www.edilex.fi/>

Maahanmuuttovirasto. (n.d.-b). *Automaattiviestit*. Haettu 26.10.2023.

<https://migri.fi/automaattiviestit>

Hankonen, R. (24.8.2021). *Suojaa yksityisyyttäsi - noudata kuutta neuvoa*. *TEHY-lehti*.

<https://www.tehylehti.fi/fi/tyoelama/suojaa-yksityisyyttasi-noudata-kuutta-neuvoa>

Aluehallintavirasto. (n.d.). *WCAG 2.1: lain vaatimukset*. Haettu 20.10.2023 osoitteesta

<https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/digipalvelulain-vaatimukset/wcag-2-1/>

Euroclear Finland. (n.d.). *Julkiset osakasluettelot*. Haettu 23.10.2023.

https://www.euroclear.com/finland/fi/Public_register.html

Digi- ja väestötietovirasto. (n.d.-a). *Turvakiello*. Haettu 29.09.2023 osoitteesta

<https://dvv.fi/turvakiello>

Tampereen ensi- ja turvakoti ry. (n.d.-b). *Palvelut*. Haettu 11.10.2023 osoitteesta

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/tampereenensijaturvakoti/palvelut-2/>

TE-palvelut. (n.d.). *Omat tiedot*. Haettu 23.10.2023 [https://ohje.te-](https://ohje.te-palvelut.fi/hloasiakas/fi/omaasiointi/omattiedot)

[palvelut.fi/hloasiakas/fi/omaasiointi/omattiedot](https://ohje.te-palvelut.fi/hloasiakas/fi/omaasiointi/omattiedot)

Maisa. (n.d.). Haettu 24.10.2023. *Puolesta asiointi Maisassa*. [https://ukk.maisa.fi/ukk/miten-](https://ukk.maisa.fi/ukk/miten-turvakiellot-vaikuttavat-huoltajan-puolesta-asiointimahdollisuuksiin-maisassa/)

[turvakiellot-vaikuttavat-huoltajan-puolesta-asiointimahdollisuuksiin-maisassa/](https://ukk.maisa.fi/ukk/miten-turvakiellot-vaikuttavat-huoltajan-puolesta-asiointimahdollisuuksiin-maisassa/)

Posti. (n.d.). *Postilokero*. Haettu 1.11.2023 osoitteesta

<https://www.posti.fi/fi/yrityksille/kirjeet-ja-lehdet/postin-vastaanotto/postilokero>

Liite 1. Saatekirje

Suostumuslomake
tutkimukseen osallistumiseksi

Haastattelututkimus turvakiellon vaikutuksista sosiaalialan ammattilaisen elämään

Haastattelu kestää 30–45 minuuttia. Haastatteluun osallistuminen on vapaaehtoista. Siihen osallistuttaessa allekirjoitetaan suostumuslomake tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Haastattelussa ei kerätä tunnistetietoja, koska ne eivät ole tuloksen kannalta olennaisia. Haastattelu nauhoitetaan, jotta sitä voidaan käyttää aineistona opinnäytetyössä.

1. Miksi olet ottanut turvakiellon?
2. Minkälaisia vaikutuksia turvakiellolla on ollut elämääsi?
 - a. vapaa-aika
 - b. työ
 - c. Perhe ja läheiset
3. Oletko kokenut saavasi turvaa turvakiellosta? Millaista?

Rastita jokin seuraavista:

- Sosiaalialan ammattilainen
 Sosiaalialan opiskelija

Millä sosiaalialan erikoistumisalalla vaikutat, rastita seuraavista sopivin:

☐ Nuorisotyö	☐ Päihdetyö
☐ Rikosseuraamus	☐ Perhetyö
☐ Työ ikäihmisten parissa	☐ Matalankynnyksen toiminta
☐ Lastensuojelu	☐ Työllisyyspalvelut
☐ Kriisityö	☐ Oppilaitostyö
☐ Väkivaltatyö	☐ Neuvonta ja palveluohjaus
☐ Varhaiskasvatus	☐ Vammaispalvelut
☐ Digipalvelut	☐ Rakenteellinen sosiaalityö
☐ Aikuissosiaalityö	☐ Mielenterveystyö

Muu mikä: _____

Suostumuslomake
tutkimukseen osallistumiseksi

Tutkija
Inga Helander

12.9.2023
Tampere

Suostumuslomake haastattelututkimukseen osallistumiseksi

Tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista. Tutkimukseen osallistutaan anonymisti ja siinä ei kerätä mitään tunnistetietoja. Tutkimuksen tuloksissa jokaiselle tutkimukseen osallistujalle arvotaan satunnaisotannalla nimi, jotta haastatteluun voidaan viitata. Voit missä tahansa vaiheessa peruuttaa suostumuksesi osallistua tutkimukseen. Huomio kuitenkin, että siihen mennessä kerätty aineisto on tutkijan käytettävissä tarvittaessa, ellei toisin sovita. Tutkimuksen tekijä vastaa aineiston asianmukaisesta säilyttämisestä HAMK:in aineiston säilytysohjeiden mukaisesti. Aineisto tuhoetaan, kun opinnäytetyö on julkaistu Theseukseen.

Olet nähnyt haastattelukysymykset sähköpostissa, jonka avulla ilmoitit haastattelututkimukseen. Jokaiseen kysymykseen vastaaminen on vapaaehtoista ja voit lopettaa haastattelun missä vaiheessa tahansa tai kieltäytyä vastaamasta mihin tahansa kysymykseen.

Jos sinulla tulee kysyttävää tutkimuksesta, ole yhteydessä tutkimuksen tekijään. Yhteystiedot löydät tämän paperin yläkulmasta.

Jos haluat valmistuneen opinnäytetyön luettavaksi, jätä alle sähköpostiosoitteesi. Sähköpostiosoitetta ei käytetä aineiston analysoinnissa ja sinua ei voida sen perusteella tunnistaa aineistosta. Sähköposti osoite tallennetaan tutkijan tietokoneelle ja hänen henkilökohtaiseen muistitikkuunsa, jota säilytetään ja käytetään vain kotona, jos tietokoneella oleva materiaali tuhoutuu.

sähköpostiosoite

Allekirjoittamalla tämän dokumentin annan suostumukseni osallistua tutkimukseen ja vahvistan, että teen sen omasta vapaasta tahdostani.

Allekirjoitus

Paikka ja aika

Turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään

Henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Opinnäytetyössä tehtävässä haastattelututkimuksessa ei kerätä tarkoituksellisesti henkilötietoja, haastatteluun vastaajan on kuitenkin mahdollista tuoda ilmi henkilötietojaan haastattelun aikana. Jokaiselle osallistujalle kerrotaan tästä ja he saavat luettavaksi tämän tietosuojaselosteen enne haastatteluun osallistumista.

Tutkimuksen kesto: Noin kaksi kuukautta
Kyseessä on kerta tutkimus

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa
Inga Helander

Tutkimuksen suorittajat
Inga Helander

Käsittelyn oikeusperuste

Tässä Hämeen ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyössä henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste on suostumus. (EU:n yleinen tietosuoja-asetus 6 artikla 1.a-kohta). Tutkimustehtävän osallistujalla on oikeus peruuttaa suostumus milloin tahansa ilmoittamalla tästä rekisterinpitäjälle. Suostumuksen peruuttaminen ei vaikuta ennen suostumuksen peruuttamista suoritettujen käsittelyjen lainmukaisuuteen, ellei muuta sovita.

Henkilötietosisältö ja säilytysajat

Tutkimuksessa kerätään seuraavat tiedot:

- Microsoft Teamsilla etäyhteydellä tutkimukseen osallistuvat antavat tutkijalleen sähköpostiosoitteensa, jotta tutkija voi lähettää helle kokouskutsun. Sähköpostiositteet säilytetään erillään tutkimusaineistosta ja tuhoetaan heti haastattelun jälkeen, mikäli tutkittava ei halua valmiista opinnäytetyötä luettavaksi.
- Kasvotusten tutkimushaastatteluun osallistujat antavat yhteysähköpostiosoitteen siinä tapauksessa, jos he haluavat luettavaksi valmiin opinnäytetyön. Nämä säilytetään samoin kuten edellä mainittu.

Tutkimuksen jälkeen:

Tutkimusaineisto hävitetään [X]
Tutkimusaineisto arkistoidaan ilman tunnistetietoja []
Tutkimusaineisto arkistoidaan tunnistetietojen kanssa []
Tutkimusaineisto avataan []

Rekisteröidyt

Rekisteröityinä ovat: Tutkimushaastatteluun osallistuvat ihmiset

Rekisterin tietolähteet

Tutkimukseen osallistujat ovat itse vapaaehtoisesti antaneet rekisterissä olevat henkilötiedot.

Henkilötietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei luovuteta tai näytetä kenellekään tutkimuksen ulkopuoliselle henkilölle. Jos tutkimusaineistossa tulee ilmi henkilötietoja tai niihin rinnastettavaa tietoa, aineisto anonymisoidaan ennen kuin sitä näytetään opinnäytetyön ohjaajalle tarvittaessa. Kaikkia henkilötietoja käsitellään luottamuksellisesti.

Rekisterin suojauksen periaatteet

ATK:lla käsiteltävät tiedot:

Tiedot on tallennettu salasanalla suojattuun tutkijan henkilökohtaisen tietokoneen P-Asemalle ja muistikortille, jota säilytetään ja käytetään vain tutkijan kotona. Muistikortti toimii henkilötietojen säilytyksessä ja sitä käytetään vain, jos P-Asemalla oleva aineisto jostain syystä tuhoutuisi peruuttamattomasti.

Tietojen lainmukainen käsittely varmistetaan tietojen luokittelulla ja tietoa-aineistojen käsittelysääntöjen mukaisella toimintatavalla. Aineistosta poistetaan tai anonymisoidaan kaikki siellä esiintyvät tunnistetiedot aineiston litteroinnissa.

Rekisterinpitäjä

Tämä tietosuojailmoitus koskee Inga Helanderin Hämeen ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan sosionomin (AMK) opinnäytetyötä. Opinnäytetyön aiheena on turvakiellon vaikutukset sosiaalialan ammattilaisen elämään Tämän opinnäytetyön rekisterinpitäjä Inga Helander.

Yhteystiedot

Inga Helander

Tietosuojavastaava

Opinnäytetyöllä ei ole tietosuojavastaavaa.

Automaattinen päätöksenteko

Rekisterissä ei tehdä automaattista päätöksentekoa

Tietojen siirto EU:n tai ETA:n ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä EU:n tai ETA:n ulkopuolelle.

Rekisteröidyn oikeudet ja niiden rajoittaminen

EU:n yleinen tietosuojasetus (2016/679) antaa rekisteröidylle seuraavat oikeudet:

Oikeus peruuttaa suostumuksen

Rekisteröidyllä on milloin tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. (artikla 7)

Oikeus saada pääsy tietoihinsa

Rekisteröidyllä on oikeus saada rekisterinpitäjältä vahvistus siitä, käsitelläänkö häntä koskevia henkilötietoja. Rekisteröidyllä on oikeus saada pääsy tietoihinsa. Tarkastusoikeudesta voidaan periä maksu tai siitä voidaan kieltäytyä, jos pyynnöt ovat ilmeisen perusteettomia tai kohtuuttomia, erityisesti jos niitä esitetään toistuvasti. (artikla 12 ja artikla 15)

Oikeus tietojen oikaisemiseen

Rekisteröidyllä on oikeus vaatia rekisterissä olevan virheellisen tiedon oikaisemista (artikla 16). Korjaamispyyntö tehdään kirjallisesti. Joissain tietojärjestelmissä henkilö pystyy myös itse korjaamaan omat tietonsa.

Oikeus tietojen poistamiseen

Rekisteröidyillä on oikeus vaatia henkilötietojensa poistamista, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 17):

- Henkilötietoja ei enää tarvita niihin tarkoituksiin, joita varten ne kerättiin tai joita varten niitä muutoin käsiteltiin.
- Rekisteröity peruuttaa suostumuksen, eikä käsittelyyn ole muuta laillista perustetta.
- Rekisteröity vastustaa käsittelyä eikä käsittelyyn ole olemassa perusteltua syytä (artikla 21).
- Henkilötietoja on käsitelty lainvastaisesti.
- Henkilötiedot on poistettava unionin oikeuteen tai jäsenvaltion lainsäädäntöön perustuvan rekisterinpitäjään sovellettavan lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Rekisteröidyillä kuitenkin ei ole oikeutta tietojen poistamiseen tutkimuksissa, mikäli tietojen poistaminen todennäköisesti estää kyseisen käsittelyn tai vaikeuttaa sitä suuresti.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen

- Rekisteröidyillä on oikeus käsittelyn rajoittamiseen, jos yksi seuraavista toteutuu (artikla 18):
 - Rekisteröity kiistää henkilötietojen paikkansapitävyyden, jolloin käsittelyä rajoitetaan ajaksi, jonka kuluessa rekisterinpitäjä voi varmistaa niiden paikkansapitävyyden.
 - Käsittely on lainvastaista ja rekisteröity vastustaa henkilötietojen poistamista ja vaatii sen sijaan niiden käytön rajoittamista.
 - Rekisterinpitäjä ei enää tarvitse kyseisiä henkilötietoja käsittelyn tarkoituksiin, mutta rekisteröity tarvitsee niitä oikeudellisen vaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.
 - Rekisteröity on vastustanut henkilötietojen käsittelyä artikla 21 kohdan nojalla odottaessa sen todentamista, syrjäyttävätkö rekisterinpitäjän oikeudet perusteet rekisteröidyn perusteet.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen

Rekisteröidyillä on oikeus saada koneluettavassa muodossa häntä koskevat henkilötiedot, jotka hän on rekisterinpitäjälle toimittanut, mikäli käsittely perustuu suostumukseen ja käsittely tapahtuu automaattisesti. (artikla 20)

Pyynnöt näiden oikeuksien käyttämiseen osoitetaan:

Yhteystiedot:

Inga Helander

Oikeus tehdä valitus

Rekisteröidyillä on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistolle. Lisätietoja <https://tietosuoja.fi/>.

Liite 2. Esite turvakiellon vaikutuksista.

Saamasi turvan lisäksi turvakielto vaikuttaa elämääsi useilla tavoilla

Inga Helander, Opinnäytetyö Hämeen ammattikorkeakoulu, 2023

Tässä esitteessä olevat vaikutukset on kerätty haastattelututkimuksen ja verkkoaineiston avulla. On hyvä huomioida, ettei lista varmasti kata kaikkia turvakiellon vaikutuksia, mutta ainakin nämä on hyvä ottaa huomioon turvakieltoa miettiessä.

Turvakielto vaikuttaa talouteesi

Luoton tai osamaksujen myöntäjät tarvitsevat usein osoitetietosi palvelun myöntämiseen. Et välttämättä saa luottoa tai osamaksua suoraan verkkopalvelusta, vaan sinun tulee olla yhteydessä heidän asiakaspalveluunsa ja toimittaa heille väestötietovirastosta saatava asuinpaikkatodistus.

Verkkokaupassa laskulla ostaminen voi olla haastavaa, jos et ole valmis laittamaan toimitusosoitteeksi omaa osoitettasi. Suurimmassa osassa verkkokaupoista toimitusosoitteen voi kuitenkin kiertää laittamalla katuosoitteeksi esimerkiksi Turvakielto 1 ja oman alueesi suuntanumeron. Näin paketti ohjautuu silti alueesi postiin.

Erilaiset maksupalvelut (esim. MobilePay) ei välttämättä toimi, koska he eivät voi varmentaa väestörekisteristä, että sinulla on vakituinen osoite Suomessa. Sinun tulee lähettää heille yhteysosoite ja dokumentti myönnetystä turvakiellostasi. Ole tarvittaessa yhteydessä heidän asiakaspalveluun palvelun saamiseksi. (MobilePay, n.d.)

Veikkaus

Etusiakkuus on tarkoitettu vain Suomessa tai Ahvenmaalla vakituisesti asuvien käyttöön. Turvakielto asiakkaita pyydetään toimittamaan ote väestötietojärjestelmästä asuinpaikan todentamiseksi, koska asiakkuuden saaminen edellyttää Digi- ja väestötietovirastoon merkittyä vakituista asuinpaikkaa Suomessa. (Veikkaus, 2022)

K-ruoka sovellus

Tarjotakseen Plussa-asiakasohjelman palveluita, heidän täytyy käsitellä henkilötietojasi. (K-ryhmä, 2023) Sovelluksen rekisteröinnissä ota yhteyttä asiakaspalveluun ja toimita heille asuinpaikkatodistus tarvittaessa.

Esi- ja peruskoulu

- Sinun täytyy ehkä hakea esikoulupaikkaa paperilomakkeella, koska sähköinen asiointi ei onnistu turvakiellon alaisille. Tarkista asia hyvissä ajoin hyvinvointialueeltasi. (Helsingin kaupunki, n.d.)
- Koulu ei saa automaattisesti tietoa lapsen turvakiellosta, muista kertoa siitä koulun alkaessa.
- Peruskoulun oppilas- ja huoltajatietojen päivityslomake täytettävä paperisena, koska yhteystietonne ei päivity Wilmaan Väestötietorekisteristä. Muista antaa koululle yhteysosoite tai sopia henkilötietolomakkeen päivityksestä muuten. (Wilma, 2023) Et saa välttämättä automaattisesti lapsesi koulun tiedotteita, sovi niiden toimittamisesta koulun kanssa.
- Kiellä halutessasi lasten koulunkäyntiin liittyvät luvat, kuten valokuvaaminen ja kuvien julkaisu, sekä lehtihaastatteluihin osallistuminen henkilötietojen turvaamiseksi.

Opiskelu korkeakoulussa

- Turvakiellon alaisilla opiskelijoilla opiskelijatietorekisteriin merkataan vain maistraatin osoite tai opiskelijan antama julkinen yhteysosoite.
- Voit kieltää nimi ja valmistumistietojen julkaisun oppilaitoksen verkkosivuille. (Ojala & Anderson, 2021)
- Pääsykoekutsut ei tule välttämättä kotiin, jos ne toimitetaan postitse. Tarkista asia hyvissä ajoin oppilaitoksesta mihin hait opiskelemaan.

Terveyspalveluissa asiointi

- Et saa kutsua ikäsidonnoisiin joukkoseulontoihin. Tarkista joukkoseulonta ajat hyvinvointialueesi verkkosivuilta ja ole yhteydessä omaan terveysasemaasi ajan varaamiseksi.
- Julkisen puolen sähköinen asiointi ei välttämättä onnistu turvakiellon vuoksi. Sinun täytyy varata ajat ja hoitaa yhteydenotot puhelimitse.
- Tilanteessa jossa lapsen toisella huoltajalla on turvakielto, sinä et näe lapsen tietoja tai voi asioida hänen puolesta sähköisissä palveluissa. Taustalla on velvoite suojata turvakiellon piirissä olevaa henkilöä, jotta hänen tietonsa eivät näy alaikäisen huollettavan tilin kautta muille. (Maisa, n.d.)
- Terveyskeskuksessa asioidessa lapsen tiedoissa ei automaattisesti näy, että olet lapsen huoltaja.
- Terveyskeskuksessa ei välttämättä automaattisesti ole tietojasi, vaan sinun täytyy kertoa ne käynnin yhteydessä.
- Hammaslääkärissä käydessä sinun täytyy hakea laskut paikanpäältä, jos et ole antanut heille yhteysosoitetta. Vaihtoehtona on usein myös e-laskusopimus.

OmaKanta

- Jos huoltajalla on turvakielto, toinen huoltaja ei voi asioida lapsen puolesta Omakannassa ilman että hänelle on annettu siihen valtuutus Suomi.fi palvelussa.
- Jos kummallakin huoltajalla on turvakielto, ei kumpikaan voi asioida lapsen puolesta. Tällöin he voivat valtuuttaa joko toisen tai molemmat huoltajat asioimaan lapsen puolesta.
- Jos lapsella on turvakielto, kumpikaan huoltajista ei voi missään tapauksessa asioida lapsen puolesta. (Omakanta, 2023)

Käräjäoikeus

Jos todistat oikeudessa, mieti tarvitsiko sinun pyytää ettei osoitetietosi mene syyttäjälle tai näy pöytäkirjoissa. Uhrin yksityisyyden suojaamiseksi tuomioistuimien voi joissain tapauksissa käsitellä asian ilman yleisöä ja määrätä oikeudenkäyntiasiakirjat ja tuomion tarpeellisin osin salassa pidettäväksi. Uhri voi pyytää tätä tuomioistuimelta. (Oikeus.fi, 2021)

Posti

Turvakielto voi aiheuttaa sen, että postisi ei tule ajallaan. Ole huolellinen ja kartalla omista terveyteen liittyvistä läheteistä ja tulevista laskuista, jotta osaat kysyä puuttuvia tietoja asianmukaisilta tahoilta tarvittaessa.

OmaPosti sovelluksessa voit asettaa itsellesi postin sähköiset palvelut, jolloin paperipostin sijaan saat postin sähköisesti niistä palveluista, joilla se on käytössä.

Voit ostaa postista lokero palvelun tai laittaa yhteysosoitteesi Poste Restante osoitteen ja hakea sinulle osoitetut postit nimetystä postin toimipisteestä.

TE-palvelut

TE-toimisto ei saa automaattisesti tietoa turvakiellosta, sinun tulee itse ilmoittaa se halutessasi. Turvakielion ilmoittamisen jälkeen vain turvakieltoasiantuntijat näkevät postiosoitteesi ja kotikuntatietosi asiakastietojärjestelmästä. (TE-palvelut, n.d.)

Kela

Kelassa et voi asioida toimipisteessä, sillä asiakaspalvelija ei näe tietojasi koneelta. Voit myös tarvittaessa varata puhelinajan verkossa. Asiointi suositellaan sähköisesti tai puhelimitse. Turvakielto asiakkaille on oma palvelunumero turvakielto asiakkaille, numeron löydät Kelan verkkosivuilta. (Kela, 2023)

Puhelin

Tieto turvakiellosta ei mene automaattisesti puhelinoperaattorillesi.

Uusi turvakieltoasiakas, joka ei löydy asiakastietojärjestelmästä, voi tehdä puhelinliittymä sopimuksen vain myymälässä, koska osoite ja kuntatieto ei näy Väestörekisterissä. Voit tilata liittymän myös verkkokaupassa turvakiellosta huolimatta. (Telia, 2021)

Yrityksen perustaminen

Yksityinen elinkeinoharjoittaja ei voi tehdä perustamisilmoitusta tai osoitteen muutosta sähköisesti YTJ-palvelussa. Sinun tulee hoitaa ne paperilomakkeella.

Jos sinulla on turvakielto ei kaupparekisterioitteessa anneta tietoa sinun kotikunnastasi tai asuinmaasta. Jos sinulla on suomalainen henkilötunnus ei osoitetietojasi tallenneta kaupparekisteriin. (Patentti- ja rekisterihallitus, 2023)

Julkiset osaksluettelot

Arvo-osuusjärjestelmään liittyneiden osakeyhtiöiden osaksluettelot ovat julkisia ja perustuvat arvo-osuustileille rekisteröityihin omituksiin. Turvakielto ei automaattisesti päivity rekisteriin, joten sinun tulee itse ilmoittaa turvakiellosta EuroClearille. Turvakielion ilmoittamisen jälkeen sijoittajan osoitetiedot eivät näy omistajainformaatioaineistoilla eikä toimipisteen omistajakyselypääteellä. (Euroclear Finland, n.d.)

Huoneistotietojärjestelmä

Huoneistotietojärjestelmässä näkyy taloyhtiöiden perustiedot, osakehuoneistot ja niiden omistajat, panttauksat ja rajoitukset. Tietojasi ei voida luovuttaa, jos sinulla on turvakielto.

- Jos halua tilata isännöitsijätodistuksen, tilaa muokattu osaksluettelo asiakaspalvelusta ja toimita se itse eteenpäin isännöitsijälle.
- Jos tarvitset osakehuonetulosten kauppaa tai luotonantoa varten, voit tilata sen asiakaspalvelusta. Huomio että, tämä toimii vain sähköisissä osakekirjoissa.
- Jos isännöitsijä vaihtuu, sinun tulee itse ilmoittaa tietosi uudelle isännöitsijälle. (Huoneistotietojärjestelmä, n.d.)

Vuokra-asuminen

Jos haet kaupungin vuokra-asuntoa, sinun tulee ensin todistaa, että olet oikeutettu alueen asuntoon asuinpaikkatodistuksella. Asuntohakemuksen täyttö verkossa ei välttämättä onnistu.

Maanmittauslaitos

Maanmittauslaitoksen pitämiä rekistereitä ovat: lainhuuto- ja kiinnitysrekisteri, kiinteistörekisteri, yksityistierekisteri, kaupanvahvistajarekisteri, kiinteistöjen kauppahintarekisteri ja osakehuoneistorekisteri. Eli jos esimerkiksi omistat kiinteistön tai osakehuoneiston yhteystietosi näkyvät heidän palvelussaan. Voit pyytää yhteystietojen salaamista, jos sinulla on perusteltu syy epäillä yhteystietojen luovuttamisen uhkaavan sinun tai perheesi terveyttä tai turvallisuutta. Voit pyytää yhteystietojen salaamista joko yhteen asiakirjaan tai koko rekisteriin. (Maanmittauslaitos, n.d.)

Maahanmuuttovirasto

- Jos sinulla on turvakielto, järjestelmä ei voi tehdä sinulle automaattista päätöstä ensimmäisestä opiskelijan oleskeluluvasta. (Maahanmuuttovirasto, n.d.-a)
- Tietosuojaesitystä kaikkia sähköpostitse lähetettäviä automaattiviestejä ei lähetetä sinulle. (Maahanmuuttovirasto, n.d.-b)
- Oleskelulupakortti lähetetään suoraan siihen osoitteeseen minkä olet ilmoittanut hakemuksessasi. (Maahanmuuttovirasto, 2023-a; Maahanmuuttovirasto, 2023-b)

Verohallinto

- Tieto turvakiellosta päivittyy automaattisesti
- Turvakieollot vaikuttavat Verohallinnossa sovelluksiin, sähköiseen asiointiin, verotoimistojen asiakaspalveluun ja verotuksen toimittamiseen.
- Ilmoita verohallinnolle yhteysosoite, jos sellaista ei ole saatavilla Digi- ja väestötietovirastosta. (Vero.fi, 2014)
- Jos lapsellasi on turvakielto, et voi hoitaa veroasioita hänen puolestaan. Kummankin huoltajan tulee hyväksyä heidän tekemä Suomi.fi-valtuutus, joko toiselle tai kummallekin huoltajalle. (Vero.fi, 2023)

Lemmikin omistaminen

Jos omistat rotukoiran, ilmoita Kennelliiton Omakoira-verkkopalvelussa, että haluat piilottaa omistajan tiedot palvelusta.

Turvakiellon ottajan muistilista

- Muuta laskut E-laskusopimuksiksi
- Valitse Omaposti verkkopalvelussa oma postin toimipiste. Muista laittaa asetuksista, että haluat ainoastaan sähköisen asiointin.
- Ota puhelimesta sijaintitiedot pois päältä. Muista, että myös monet sovellukset jakavat taustalla sijaintitietoja.
- Poista osoitetietosi kaikista palveluista, missä et niiden ei ole välttämätöntä olla.
- Ilmoita virastoihin, että haluat asioida vain sähköisesti
- Voit pyytää, että nimesi ei näy kerrostalo asunnon asukasluettelossa ja ovensasi.
- Ota Suomi.fi-viestit palvelu käyttöön. Saat sitä kautta ilmoituksen muun muassa äänioikeudesta, joka muuten tulisi postitse.
- Muista, että sinä voit itse vaikuttaa siihen, mihin kaikkialle annat omia henkilötietoja!

Lähteet

- Euroclear Finland. (n.d.). Haettu 23.10.2023. Julkiset osakasluettelot. https://www.euroclear.com/finland/fi/Public_register.html
- Helsingin kaupunki. (n.d.). Haettu 25.10.2023. Hakeutuminen esiopetukseen. <https://www.hel.fi/fi/kasvatus-ja-koulutus/esiopetus/hakeutuminen-esiopetukseen>
- Huoneistotietojärjestelmä. (n.d.). Haettu 20.10.2023. Tietopalvelut. <https://osakehuoneistorekisteri.fi/tietopalvelut>
- Kela. (2023). Jos sinulla on turvakielto. <https://www.kela.fi/turvakielto>
- K-ryhmä. (2023). Tietosuojat. https://tietosuojat.kesko.fi/category/k_plussa#tietosuojaseloste
- Maahanmuuttovirasto. (2023-a). Olet nyt hakenut uutta tilapäisen suojelun oleskelulupakorttia - näin noudat kortin DB Schenkerin noutopisteestä. <https://urlfy.fi/3g6w>
- Maahanmuuttovirasto. (2023-b). Oletko hakenut Suomessa oleskelulupaa tai uutta oleskelulupakorttia? Oleskelulupakortti toimitetaan DB Schenkerin noutopisteeseen. <https://migri.fi/-/oletko-hakenut-suomessa-oleskelulupaa-tai-uutta-oleskelulupakorttia-oleskelulupakortti-toimitetaan-db-schenkerin-noutopisteeseen>
- Maahanmuuttovirasto. (n.d.-a). Haettu 26.10.2023. Automaattinen päätös. <https://migri.fi/automaattinen-paatos>
- Maahanmuuttovirasto. (n.d.-b). Haettu 26.10.2023. Automaattiviestit. <https://migri.fi/automaattiviestit>
- Maanmittauslaitos. (n.d.). Yhteystietojen salassapitoa koskeva pyyntö. <https://www.maanmittauslaitos.fi/tietoa-maanmittauslaitoksesta/yhteystiedot/hakemuslomakkeet-ja-postitusosoitteet/yhteystietojen>
- Maisa. (n.d.). Haettu 24.10.2023. Puolesta asiointi Maisassa. <https://ukk.maisa.fi/ukk/miten-turvakiellot-vaikuttavat-huoltajan-puolesta-asiointimahdollisuuksiin-maisassa/>
- Mobilepay. (n.d.). Haettu 24.10.2023. Miksi minun on lähetettävä dokumentti osoitteen todentamista varten, kun osoitteen on turvakiellossa? <https://mobilepay.fi/asiakastuki/mobilepay-kayttajille/turvallisuus/miksi-minun-on-lahetettava-dokumentti-osoitteen-todentamista-varten-kun-osoitteen-on-turvakiellossa>
- Oikeus.fi. (2021). Uhrin suojele. <https://oikeus.fi/fi/index/asiatpalvelut/rikkosenuhrille/josjoudutrikoksenuhriksi/uhrintuomio.html>
- Ojala, E. Anderson, M. (2021). Henkilötietojen käsittely opintoasioissa. <https://wiki.eduuni.fi/pages/viewpage.action?pageId=44565449>
- Omakanta. (2023). Alaikäisen puolesta asiointi. <https://www.kanta.fi/alaikaisen-puolesta-asiointi>
- Patentti- ja rekisterihallitus. (2023). Turvakielto ja kaupparekisteri. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/useinkysytyt/turvakiellojakaupparekisteri.html>
- Posti. (n.d.). Haettu 24.10.2023. Tietojen luovuttamisen kieltäminen. <https://www.posti.fi/fi/henkilöille/kirjeet-ja-postipalvelut/jakelu-ja-muuttaminen/tietojen-luovuttamisen-kieltaminen>
- Telia, Katjane. (2021). Telian asiakkuuteen liittyvät keskustelut. Turvakielto. <https://yhteiso.telia.fi/telian-asiakkuuteen-liittyvaet-keskustelut-25/turvakiello-34134>
- TE-palvelut. (n.d.). Haettu 23.10.2023. Omat tiedot. <https://ohje.te-palvelut.fi/hloasiakas/fi/omaasiointi/omattiedot>
- Veikkaus. (2022). Sopimusehdot. <https://www.veikkaus.fi/fi/sopimusehdot>
- Vero.fi. (2014). Turvakieillon alaisten tietojen käsittely Verohallinnossa. https://www.vero.fi/syventavat-vero-ohjeet/ohje-hakusivu/47938/turvakiellon_alaisten_tietojen_kasittely/
- Vero.fi. (2023). Miten pääsen hoitamaan alaikäisen lapseni veroasioita OmaVerossa? <https://www.vero.fi/tietoa-verohallinnosta/yhteystiedot-ja-asiointi/asioi-verkossa/tietoa-omaverosta/ukk/miten-p%C3%A4%C3%A4sen-hoitamaan-alaik%C3%A4isen-lapseni-veroasioita-omaverossa/>
- Wilma. (2023). Peruopetuksen oppilas- ja huoltajatietojen päivityslomake Wilmassa. <https://mikkeli.inschool.fi/Urheilupuiston+koulu/news/8568>

Liite 3. Aineistonhallinta suunnitelma

Opinnäytetyön nimi: ”No itseasiassa turvakielto on vaikuttanut aika moneen asiaan mitä ei ole osannut ollenkaan odottaa.”

Opinnäytetyön tekijä: Inga Helander

1 Aineistonhankinnan menetelmät ja aineiston muoto

Aineisto kerätään haastattelemalla sosiaalialan ammattilaisia eri erikoistumisaloilta. Aineisto muodostuu haastatteluista Tampereen ensi- ja turvakoti ry:n työntekijöistä turvakodeissa ja sosionomien uraverkosto – Facebook ryhmästä ilmoittautuneista sosiaalialan ammattilaisista. Olen ottanut yhteyttä useisiin sosiaalialan yrityksiin ja yhdistyksiin, mutta toistaiseksi en ole saanut heistä yhtään haastateltavaa. Aineisto kerätään puolistrukturoidulla haastattelulla, jossa huomioidaan ammattilaisen rooli haastateltavana. Haastateltavat saavat haastattelukysymykset tietoonsa kolme päivää ennen sovittua haastatteluajankohtaa, jotta he voivat ajan kanssa miettiä mieleen tulevia vaikutuksia.

Haastatteluita tehdään tutkittavien kanssa kasvotusten ja etänä, mutta kaikki aineisto tallennetaan Microsoft Teams kokous tallenteina. Kaikki aineisto litteroidaan sanatarkasti tekstimuotoon ennen aineiston analyysiä. Litteroinnin yhteydessä aineisto myös anonymisoidaan ja siitä poistetaan kaikki henkilötiedoksi laskettava materiaali. Haastattelussa tutkittavat antavat avoimet vastaukset haastattelukysymyksiin ja tutkija ei voi kontrolloida sitä kertovatko haastateltavat niissä henkilötietoja. Tämän vuoksi haastattelua ennen tutkija tekee tietosuojailmoituksen, jonka tutkittavat saavat nähdä ennen tutkimusta ja mukaansa tutkimuksen jälkeen osana saatekirjettä.

2 Aineistojen säilytys opinnäytetyöprosessin aikana

Tutkimusaineisto säilytetään tutkijan henkilökohtaisen tietokoneen P-aseamalla ja hänen henkilökohtaisella muistitikullansa, jota säilytetään ja käytetään vain tutkijan kotona. Tutkija on vastuussa aineiston asianmukaisesta säilyttämisestä ja on ensisijaisesti ainoa, joka aineistoa käsittelee. Tarvittaessa myös opinnäytetyön ohjaaja näkee aineiston, jotta tutkimuksen tuloksista saadaan jäsennellyä looginen kokonaisuus. Etäyhteydellä tutkimukseen osallistujat ovat antaneet tutkijalle heidän sähköpostiosoitteensa, joita tutkija säilyttää erillisellä tiedostolla henkilökohtaisen tietokoneen P-aseamalla.

3 Aineistojen käsittely opinnäytetyön valmistuttua

Opinnäytetyössä kerättyä aineistoa käytetään vain tässä opinnäytetyössä ja tutkimuksessa, noudattaen tutkimuseettisiä perinteitä. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen aineisto tuhotaan 1 vuoden kuluttua opinnäytetyön hyväksymispäivästä. Tähän asti aineistoa säilytetään tutkijan henkilökohtaisella muistitikulla niin, että aineisto on vain tutkijan saavutettavissa.